

Rapport från SMHIs utsjöexpedition med R/V Aranda

Expeditionens varaktighet: 2015-01-07 - 2015-01-15
Undersökningsområde: Kattegatt, Öresund och egentliga Östersjön
Uppdragsgivare: SMHI samt Havs- och Vattenmyndigheten

SAMMANFATTNING

Under expeditionen, vilken ingick i det svenska havsövervakningsprogrammet, besöktes Kattegatt, Öresund och egentliga Östersjön. I Kattegatt genomfördes kartering av näringsämnen. På grund av stormen *Egon* kunde Skagerrak inte provtas. Extra provtagning gjordes för att bevaka inflödet vilket skedde i december 2014, då ca 200 km³ vatten strömmade in till Östersjön. Denna rapport är baserad på preliminära, endast delvis kvalitetskontrollerade data.

Vattentemperaturen i ytlagret var fortsatt något över det normala i Kattegatt men normal i Östersjön. Närsalterna i ytvattnet uppvisade för årstiden i stort sett normala värden, förutom silikat och fosfat vilka, i egentliga Östersjön, var förhöjda. Hanöbukten utmärkte sig dock med lägre silikathalter. Effekterna av inflödet under december 2014 syntes under expeditionen tydligast i Hanöbukten. Vid förra expeditionen, i december 2014, var det akut (< 2 ml/l) syrebrist i Hanöbuktens bottenvatten. Nu var syrehalten i bottenvattnet så hög som 6.21 ml/l. I de centrala delarna av östra Gotlandsbassängen, BY15, noterades akut syrebrist från 60 meters djup och svavelväte i djup överstigande 175 meter. Vid 235 meter uppmättes dock syrehalter med 0.11 ml/l. Vid stationen BY29, i norra egentliga östersjön, förekom svavelväte redan på 70 meters djup. I västra Gotlandsbassängen var syresituationen allvarlig då akut syrebrist förekom från djup överstigande 60 - 80 meter och svavelväte från ca.90 meters djup.

Nästa ordinarie expedition är planerad till vecka 8 i februari 2015.

PRELIMINÄRA RESULTAT

Expeditionen genomfördes ombord det finska forskningsfartyget Aranda och startade i Helsingfors den 7:e januari och avslutades i samma hamn den 15:e. På grund av stormen *Egon* hade expeditionen två dagars hamnuppehåll i Falkenberg, vilket resulterade i att Skagerrak inte kunde provtas. Tillstånd för provtagning på danskt vatten uteblev, vilket medförde att västra delen av Kattegatt inte kunde provtas och ej heller de stationer i Arkonabassängen eller Bornholmsbassängen vilka ligger på danskt vatten.

Fluorescensdata från denna expedition saknas, då fluorescensmätaren var inlämnad för kalibrering.

Vindarna under expeditionens första del var i huvudsak av kulingstyrka, kring 15-20 m/s och avtog mot slutet av expeditionen. Vindriktningen var främst från sydväst. Lufttemperaturen varierade mellan 3 - 7°C.

Under expeditionen pågick ytterligare ett inflöde till Östersjön, på ca 18 km³ genom Öresund.

Skagerrak

Inga mätningar gjordes i Skagerrak på grund av hårt väder.

Kattegatt och Öresund

Temperaturen i ytvattnet låg fortfarande något över det normala med värden mellan 4.4 – 6.2°C. Ytsalthalten var högre än normalt i Kattegatt, 31 – 25 psu, medan den i Öresund återigen var kring det normala. I Kattegatt var termoklin och haloklin betydligt svagare än normalt och återfanns på ca. 20 – 30 m djup. I Öresund låg skiktningen på 10 – 15 m djup.

Halterna av näringsämnen var typiska för årstiden; fosfat låg kring 0.6 µmol/l, oorganiskt kväve i intervallet 6.0 – 8.1 µmol/l och silikalthalterna låg i intervallet 7.0 – 10.4 µmol/l.

De lägsta syrehalterna i bottenvattnet uppmättes vid Anholt E i Kattegatt, 5.37 ml/l samt vid W Landskrona i Öresund, 5.51 ml/l.

Egentliga Östersjön

Vattentemperaturen i ytskiktet var nu endast något över det normala och låg kring ca. 5°C i hela området. Ytsalthalten var normal förutom i Arkonabassängen (närmare 10psu), samt i Bornholmsbassängen och Hanöbukten (närmare 8psu) vilket är betydligt högre än normalt. I östra Gotlandsbassängen hade nu ytsalthalten ökat sedan decemberexpeditionen och var nu högre än normalt, 7.25 psu vilket är 0.25 psu över det normala 7 psu. Haloklinen återfanns på omkring 60 till 80 meters djup i västra och östra Gotlandsbassängen, medan den låg grundare i de södra delarna, på djup mellan 30 och 50 meter.

Närsalterna uppvisade i stort sett normala halter för årstiden i ytlagret med något förhöjda halter av fosfat och silikat. Fosfalthalterna låg i intervallet 0.54 – 0.79 µmol/l med de högsta koncentrationerna i västra Gotlandsbassängen. Halterna av oorganiskt kväve (nitrit + nitrat) varierade från 2.44 till 4.26 µmol/l. Silikat uppvisade något förhöjda halter i de norra och centrala delarna, i Arkona var de normala och i Hanöbukten var de lägre än normalt. Halterna varierade i intervallet 8.8 och 16.5 µmol/l.

I december 2014 skedde ett inflöde till Östersjön genom Öresund och Bälten vilket var det största på 20 år. Totalt har ca 200 km³ vatten strömmat in i Östersjön vid detta tillfälle. Effekterna av inflödet syntes under expeditionen tydligast i Hanöbukten. Vid förra expeditionen, i december 2014, var det akut syrebrist i Hanöbuktens bottenvatten. Nu var syrehalten i bottenvattnet så hög som 6.21 ml/l. Så hög har inte syrehalten i Hanöbukten varit sedan 2003. I Arkonabassängen var salthalten

SMHI

högre än normalt i hela profilen och temperaturen var lägre. Bornholmsbassängens djupa del, stationerna BY4 och BY5, kunde tyvärr inte besökas men bottenvattnet i de grundare delarna nord - nordost om djupdelen var väl syresatt till 70 meter, med koncentrationer på 3.58 ml/l. Troligtvis har således inflödet även nått Bornholmsdjupet. På grund av inflödet pövtogs denna expedition även Stolpe Tröskel (65 m) och Stolpe Ränna (91 meter). Vid BCS III – 10 längre österut var dock effekten av inflödet inte uppenbar. Salthalt och temperatur vid botten är något högre än normalt men det är fortsatt akut syrebrist från 60 meter.

I de centrala delarna av östra Gotlandsbassängen, BY15, noterades akut syrebrist från 60 meters djup och svavelväte i djup överstigande 175 meter. Vid 235 meter uppmättes dock syrehalter med 0.11 ml/l. Vid stationen BY29, i norra delen, förekom svavelväte redan på 70 meters djup. I västra Gotlandsbassängen var syresituationen allvarlig då akut syrebrist förekom från djup överstigande 60 - 80 meter och svavelväte från ca.90 meters djup.

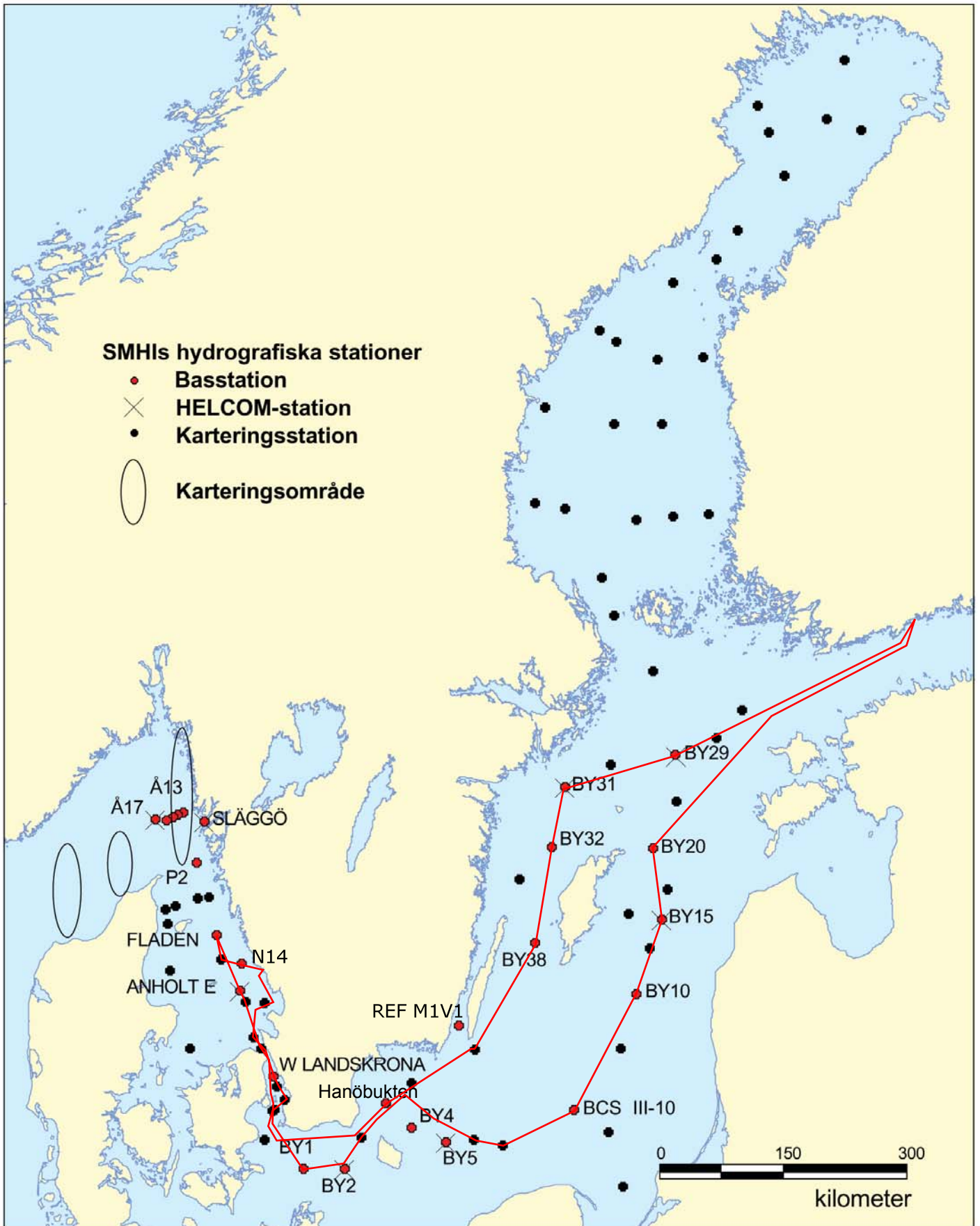
DELTAGARE

Namn		Från
Anna-Kerstin Thell	Expeditionsledare	SMHI
Örjan Bäck (Falkenberg-Helsingfors)		SMHI
Martin Hansson (Helsingfors-Falkenberg)		SMHI
Johan Håkansson		SMHI
Sari Sipilä		SMHI
Magnus Wenzler (Helsingfors-Falkenberg)		SMHI
Karin Wesslander		SMHI

BILAGOR

- Färdkarta
- Tabell över stationer, antal parametrar och provtagningsdjup
- Karta över syrehalter i bottenvattnet
- Vertikalprofiler för basstationer
- Månadsmedelvärdesplottar för ytvatten

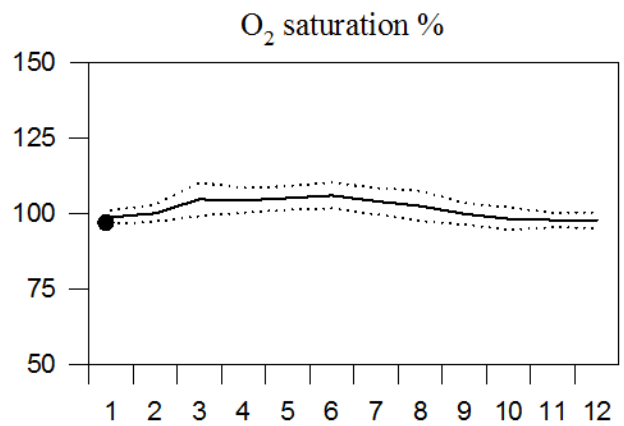
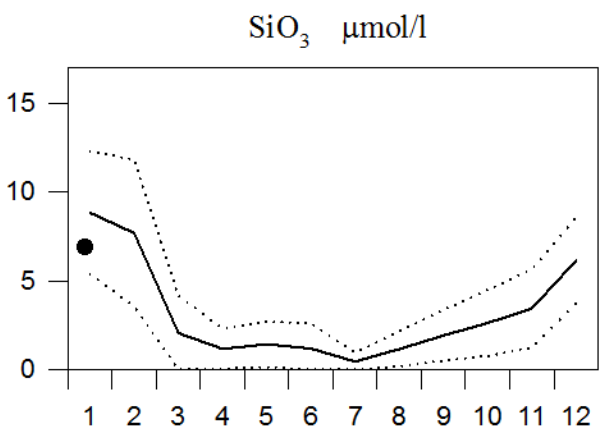
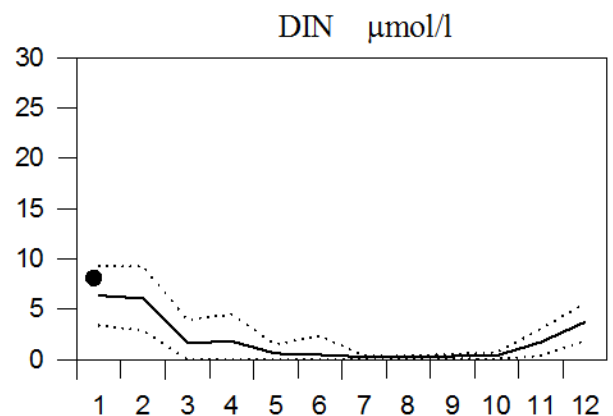
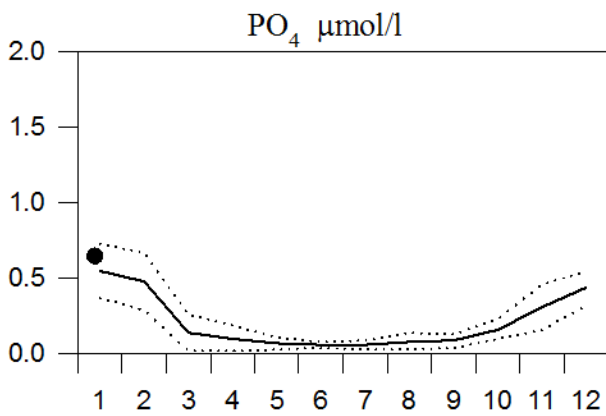
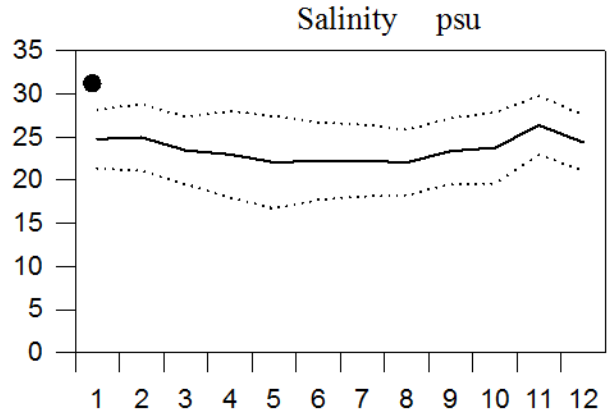
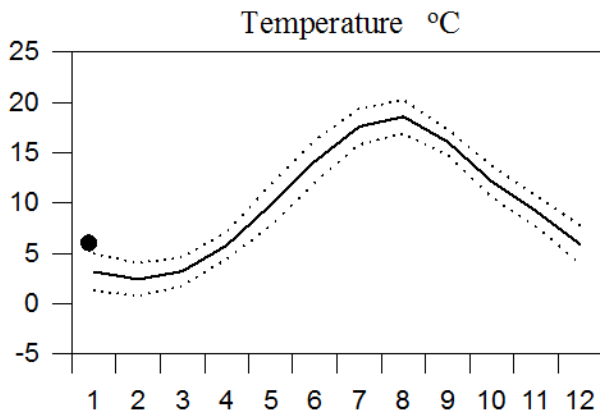
TRACKCHART
Country: Sweden
Ship: R/V ARANDA
Date: 20150107-20150115
Series: 0001-0030

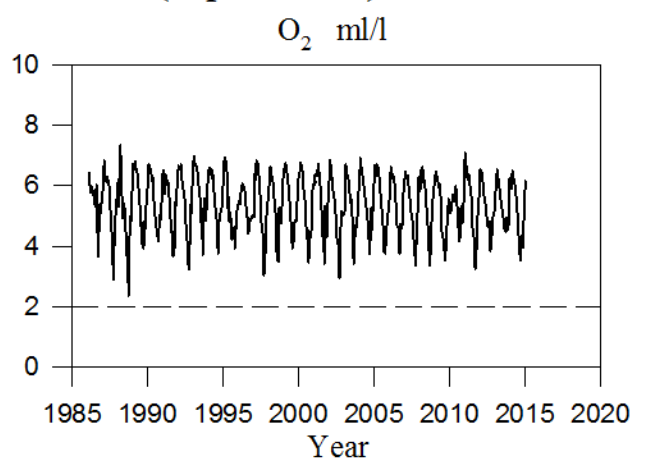
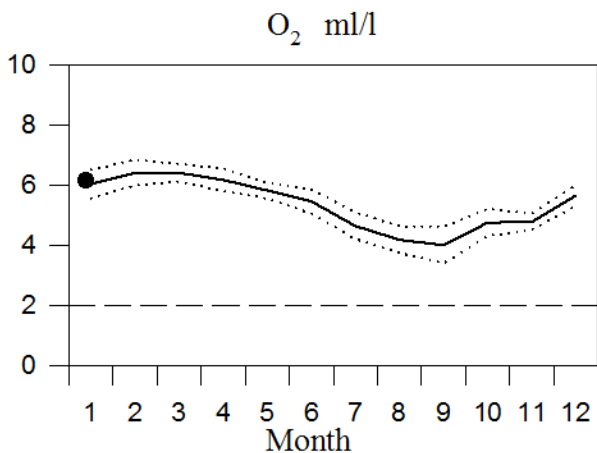
STATION FLADEN SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

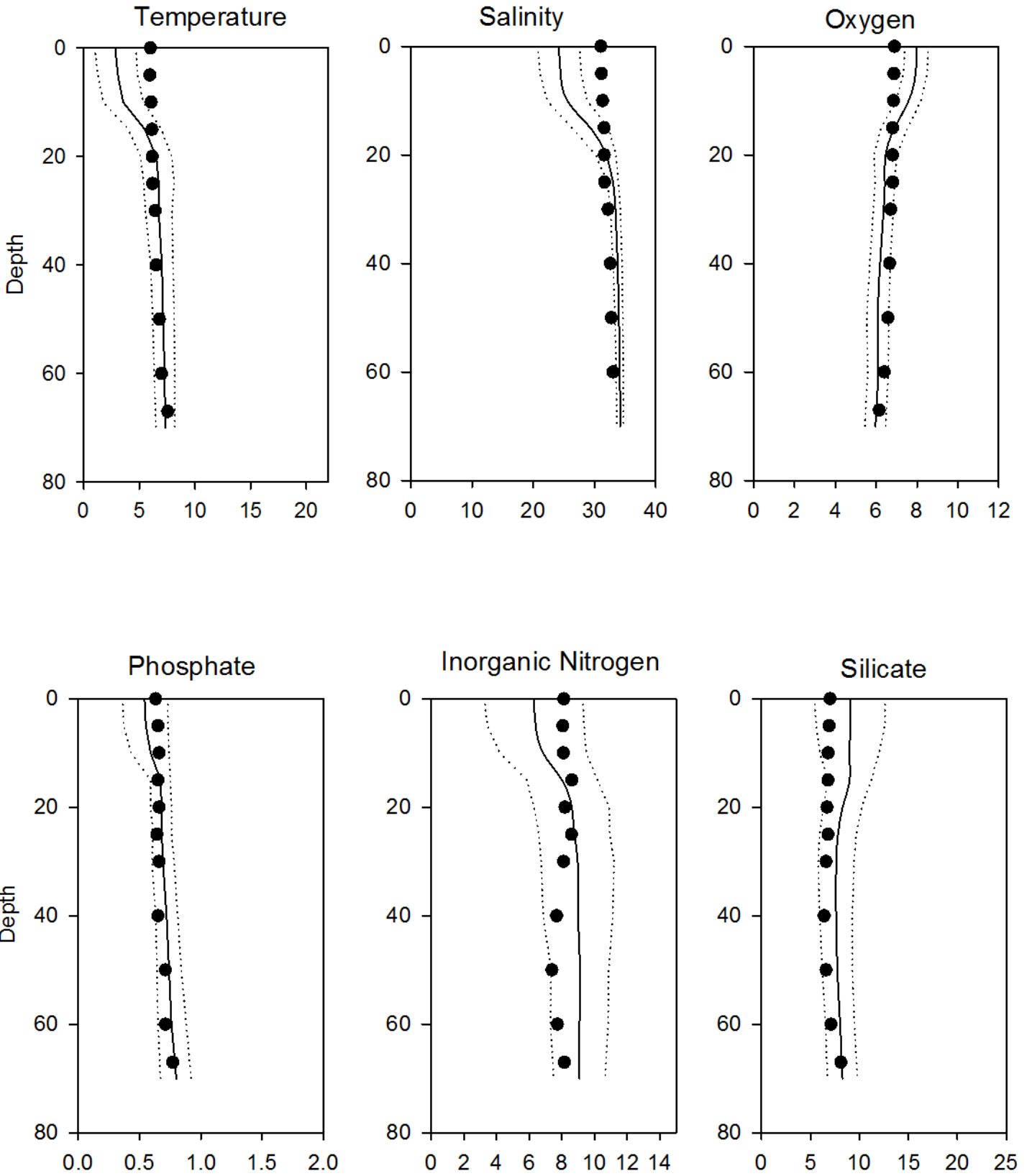

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 70m)

Vertical profiles Fladen January

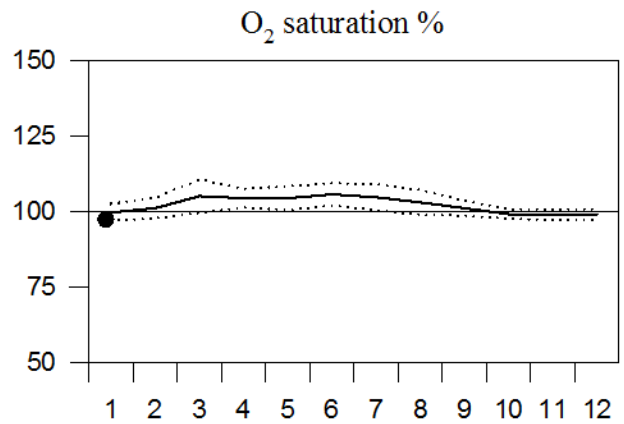
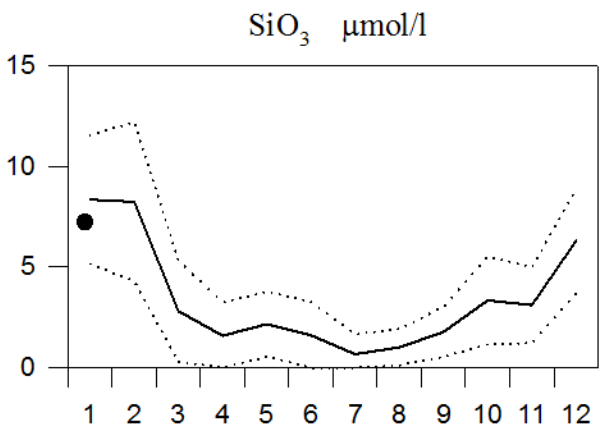
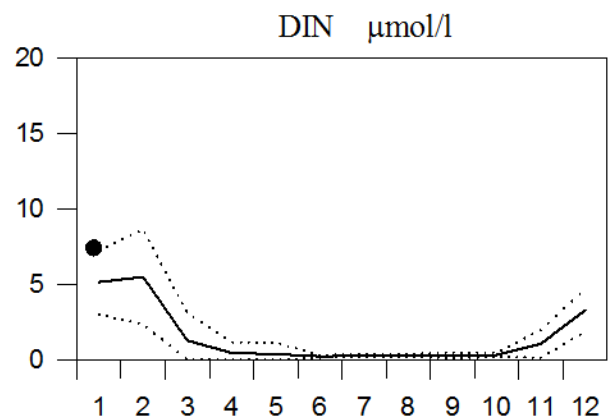
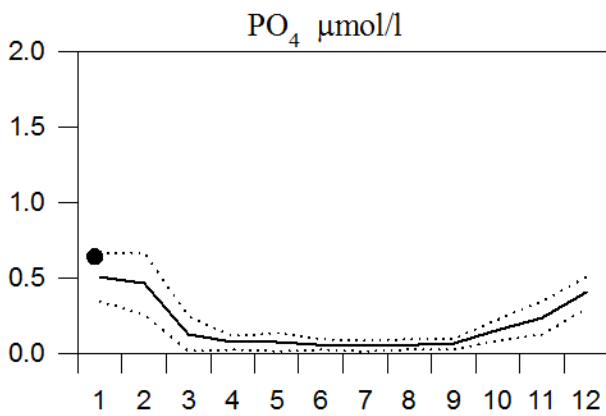
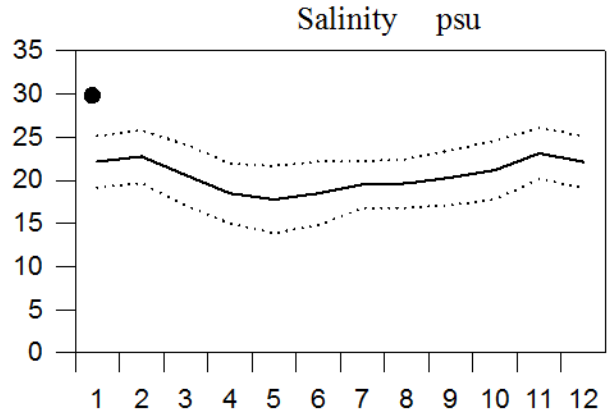
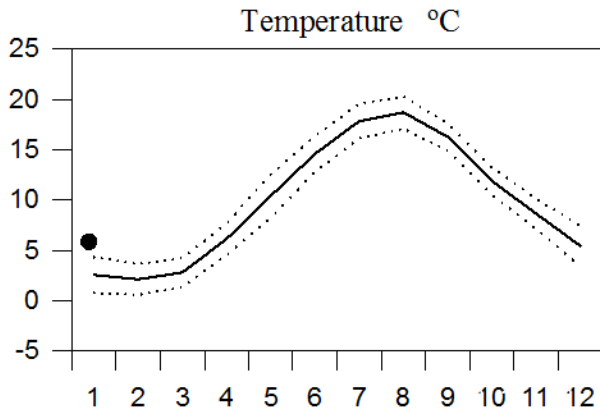
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

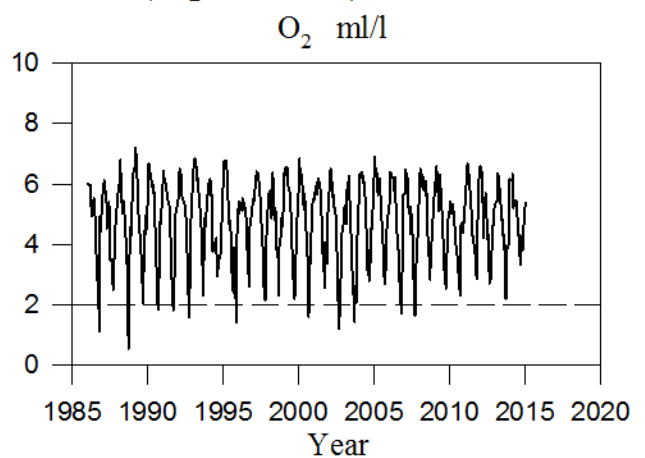
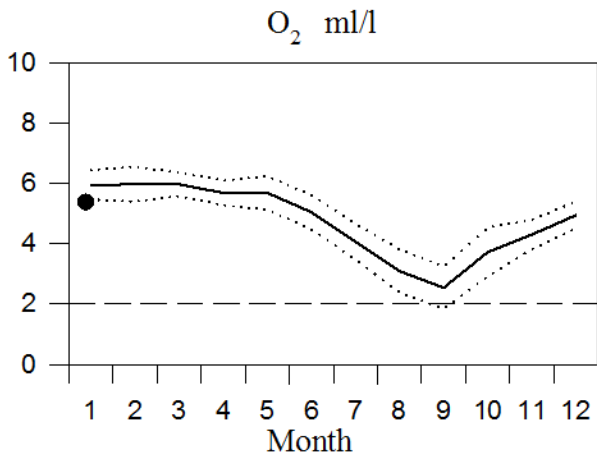
STATION ANHOLT E SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

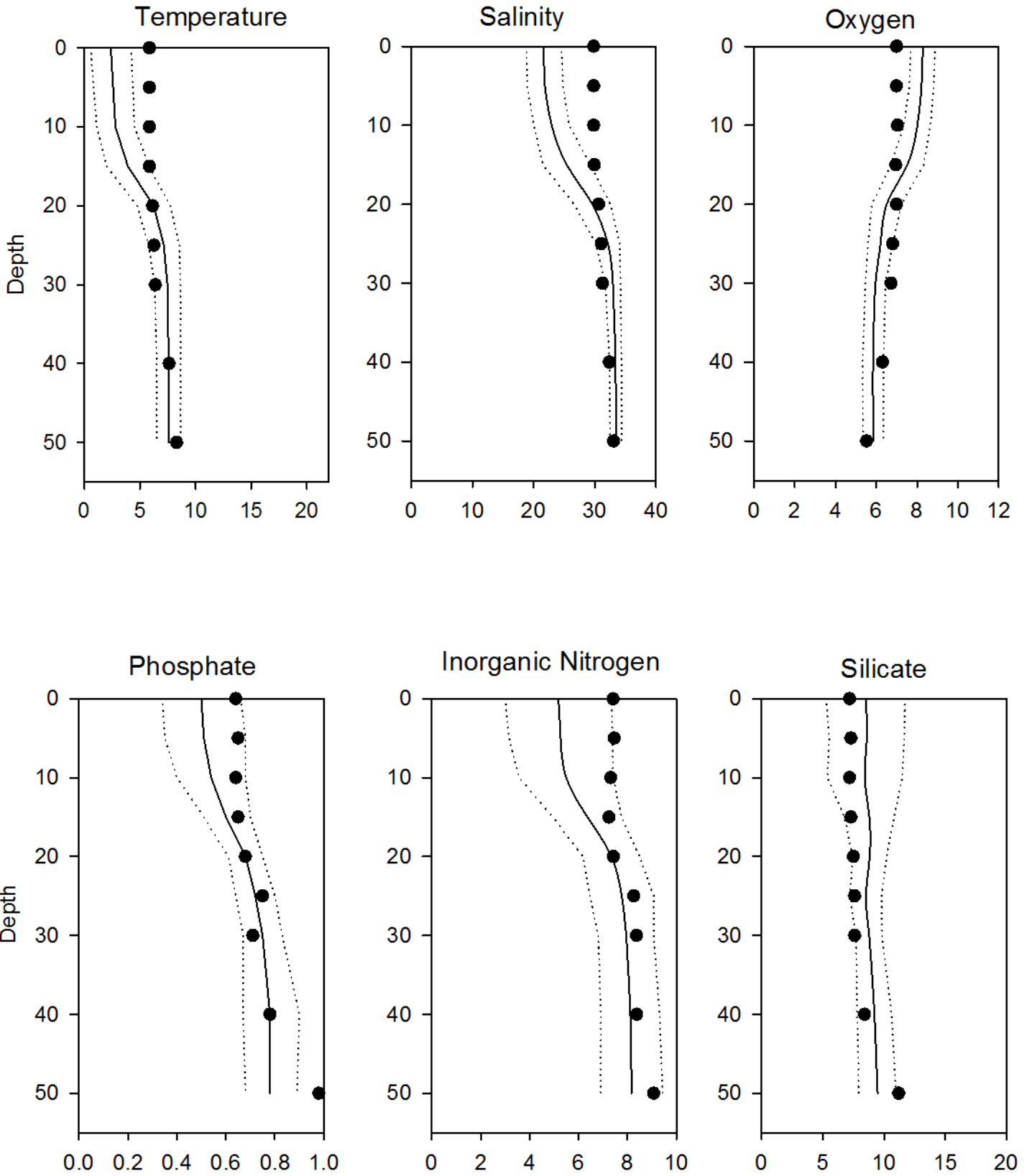

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 50m)

Vertical profiles Anholt E January

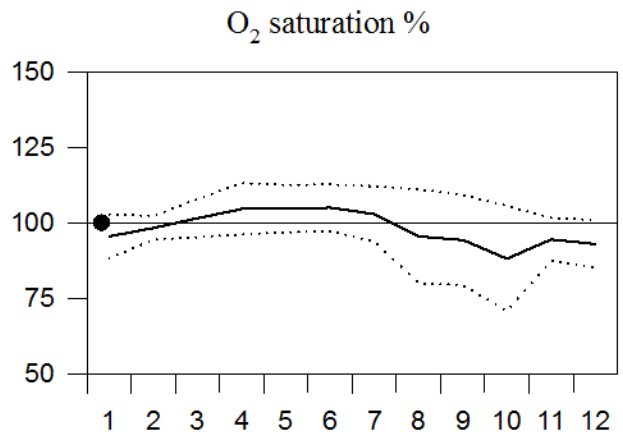
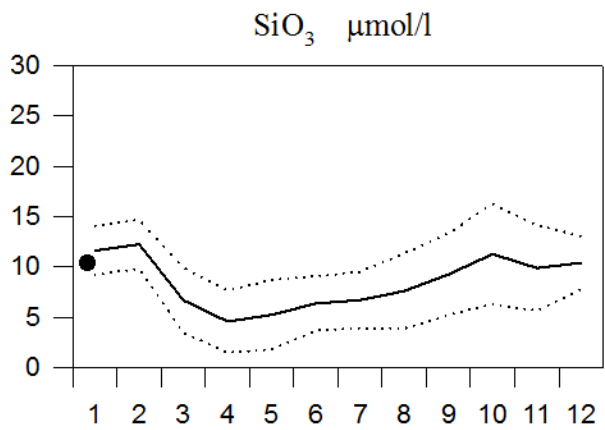
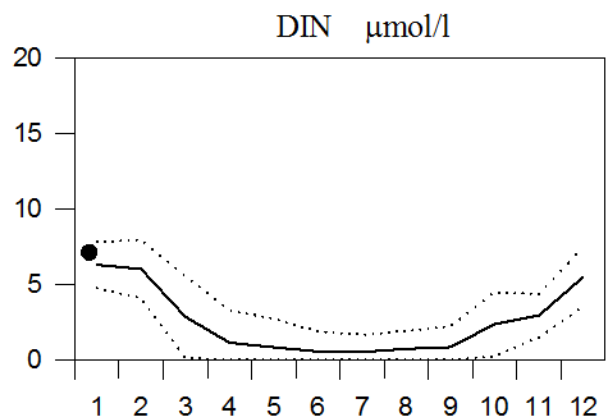
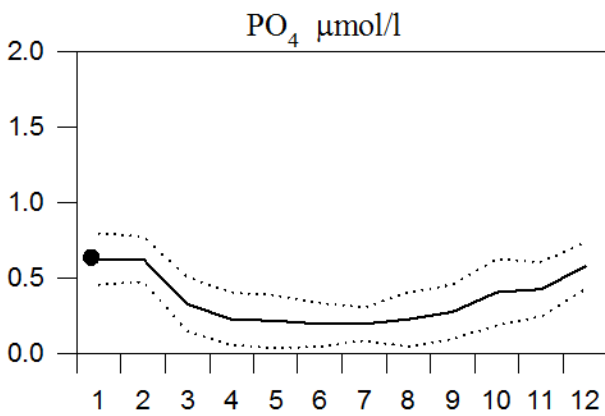
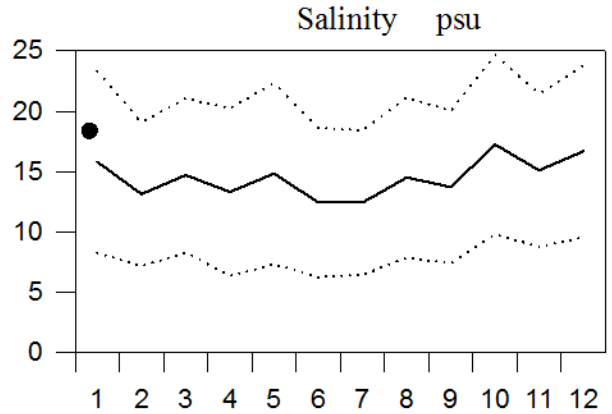
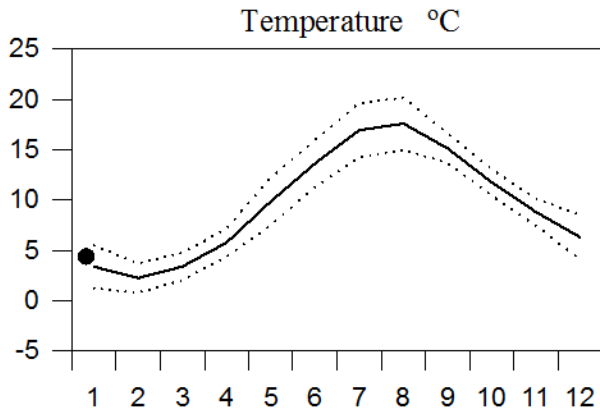
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

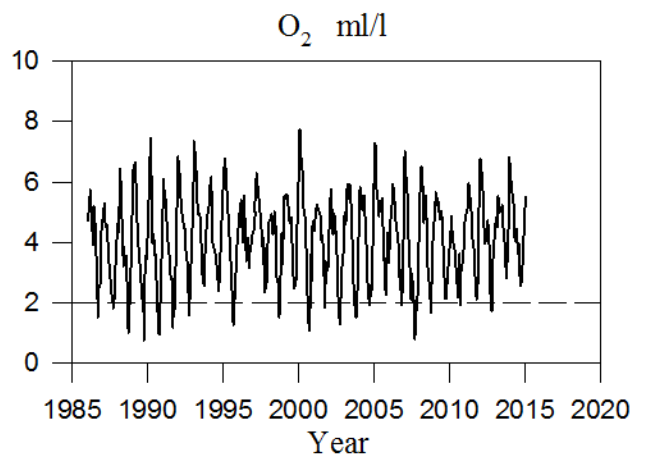
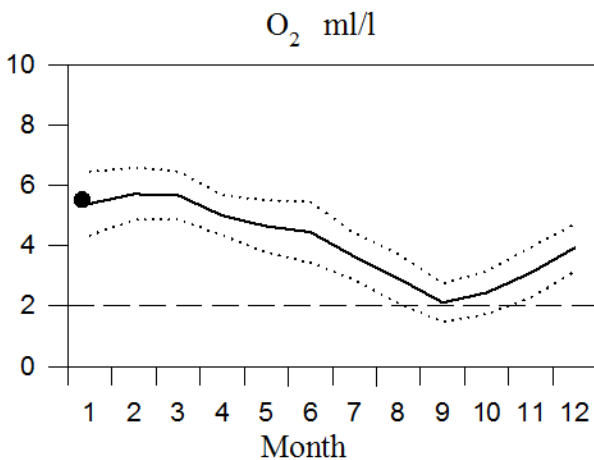
STATION W LANDSKRONA SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

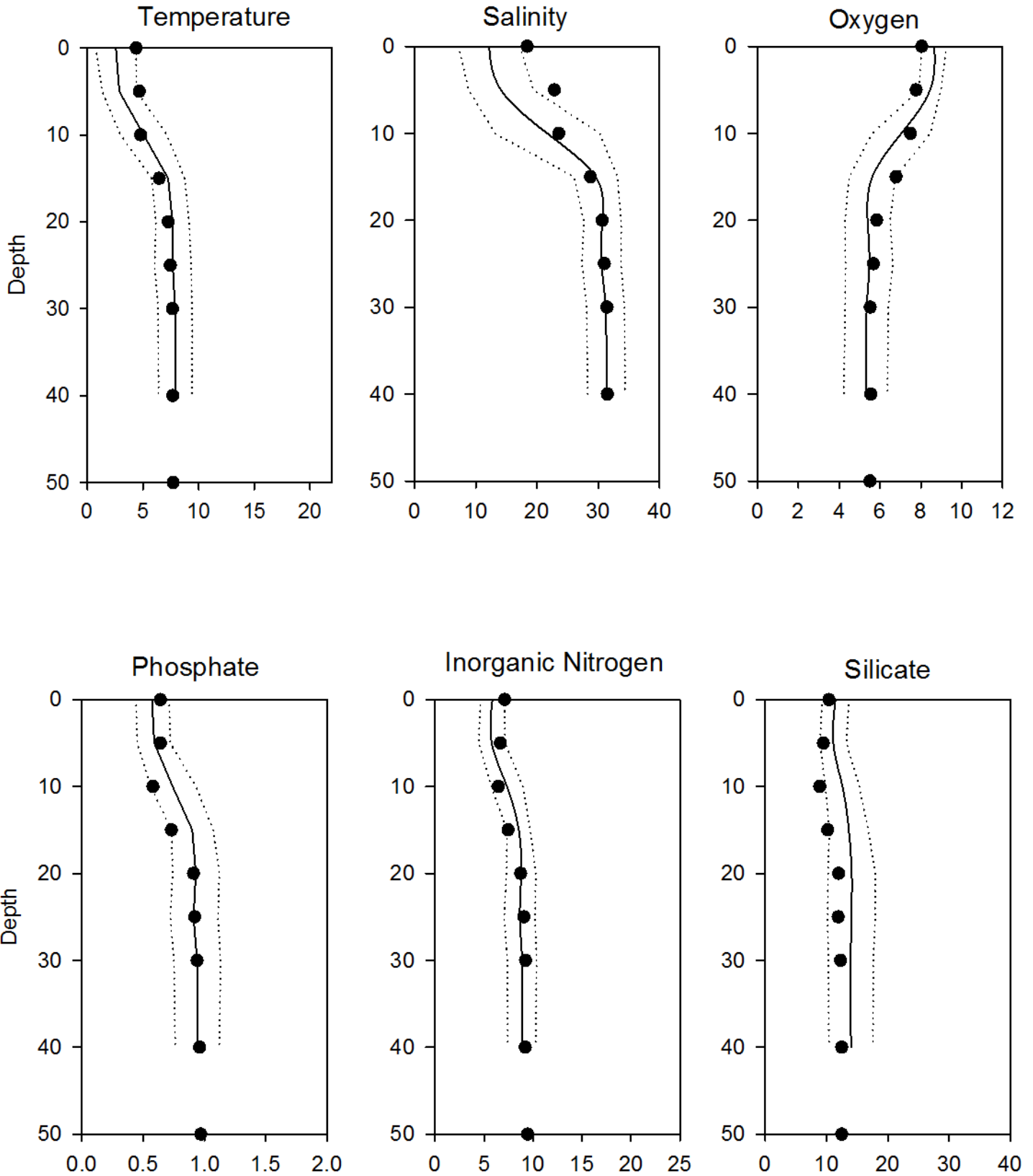

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >40m)

Vertical profiles W Landskrona January

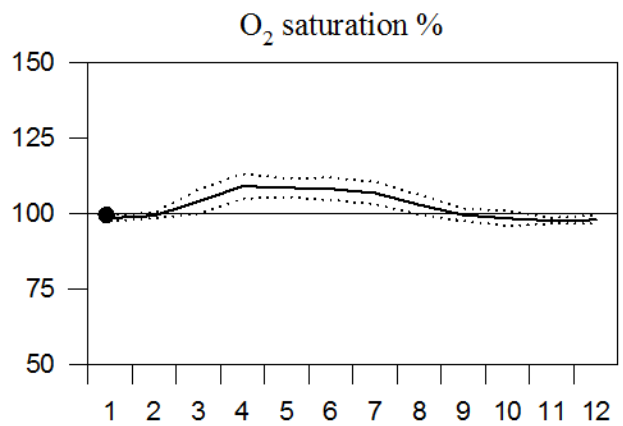
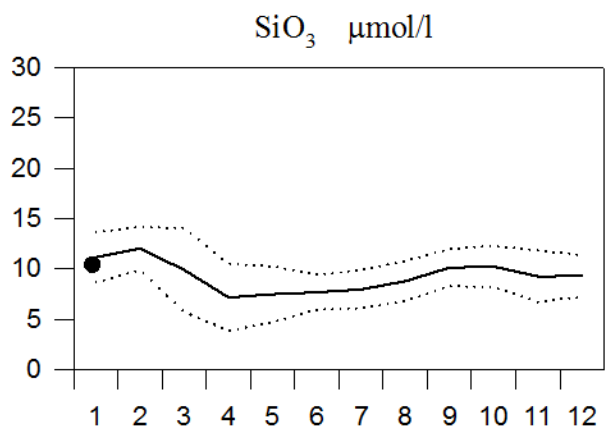
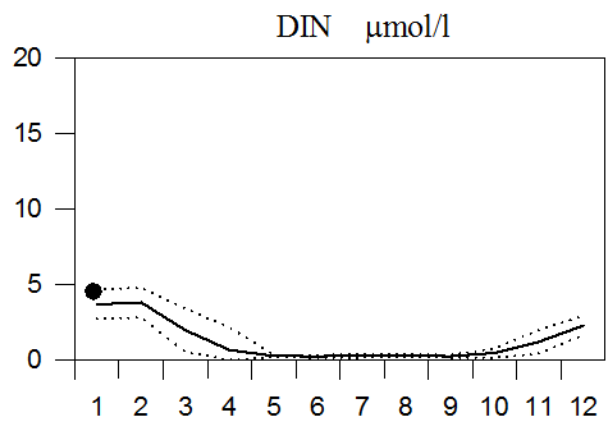
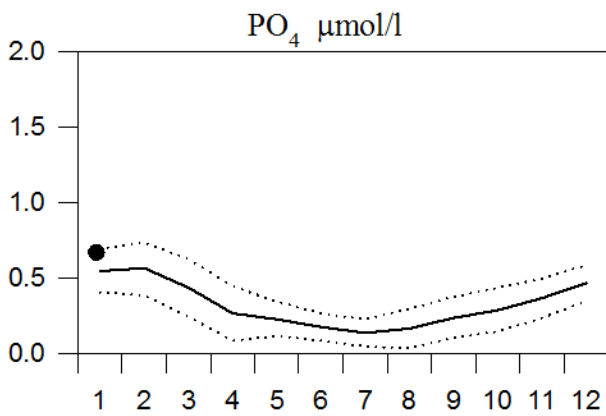
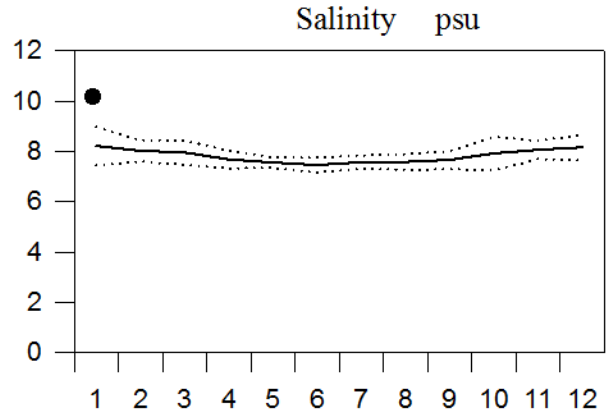
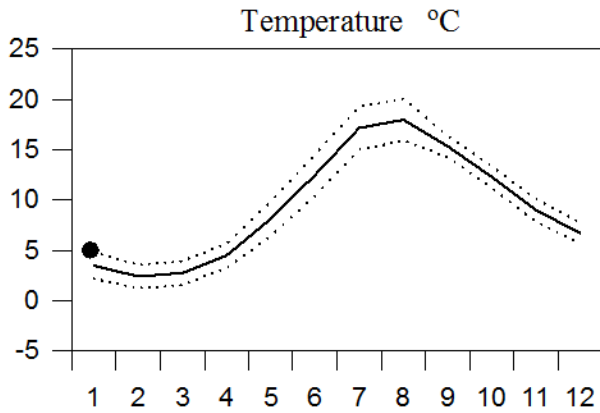
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

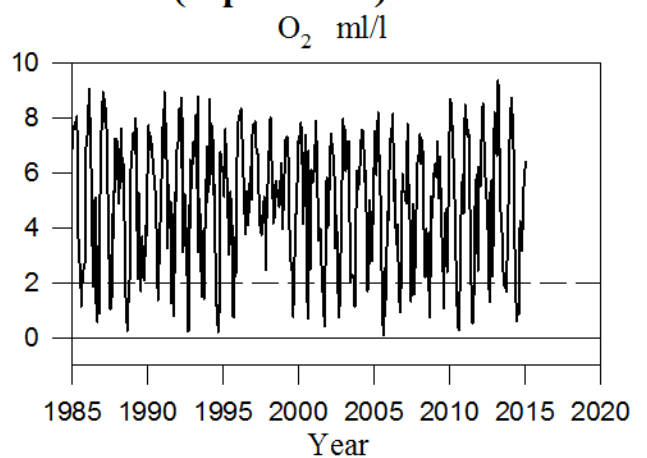
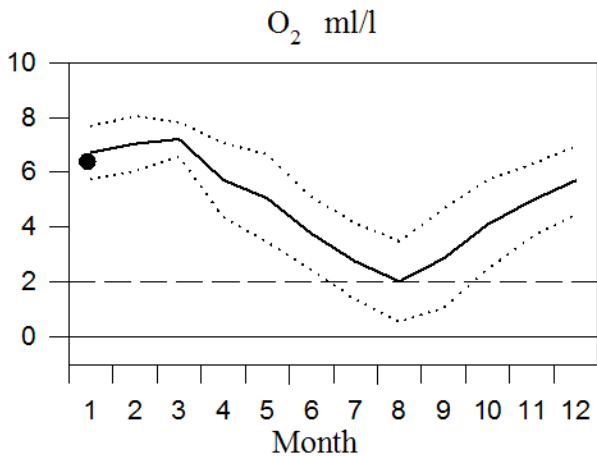
STATION BY1 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

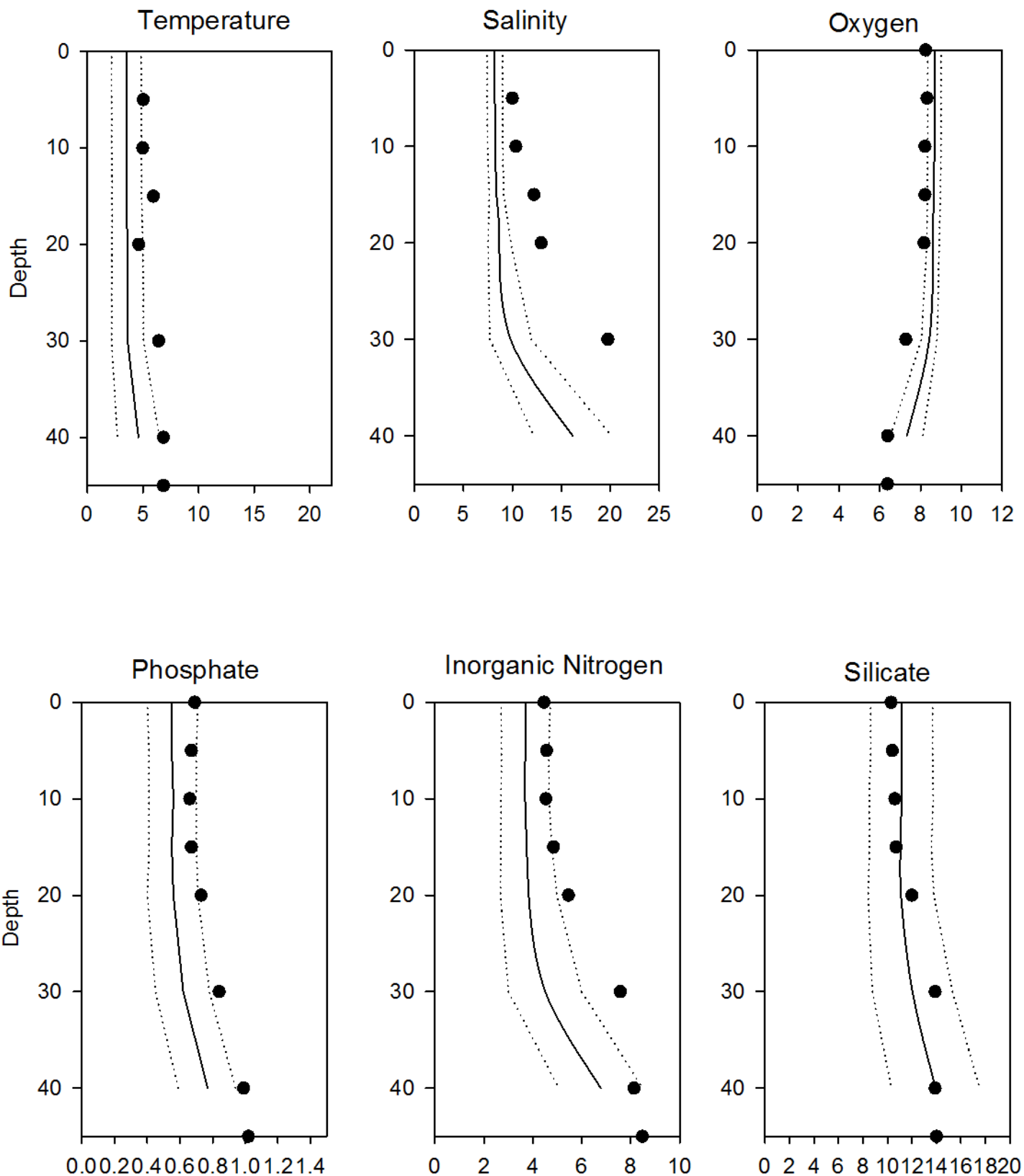

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >40m)

Vertical profiles BY1 January

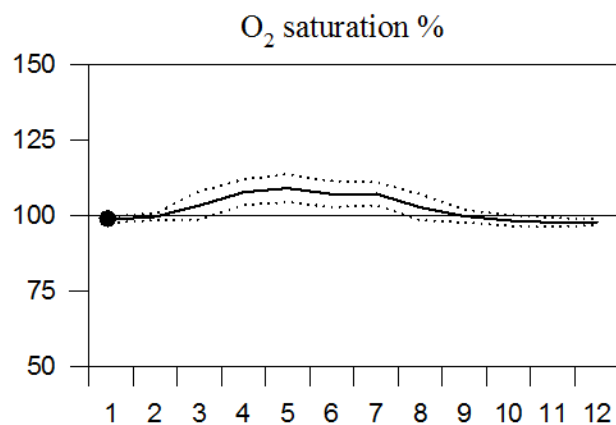
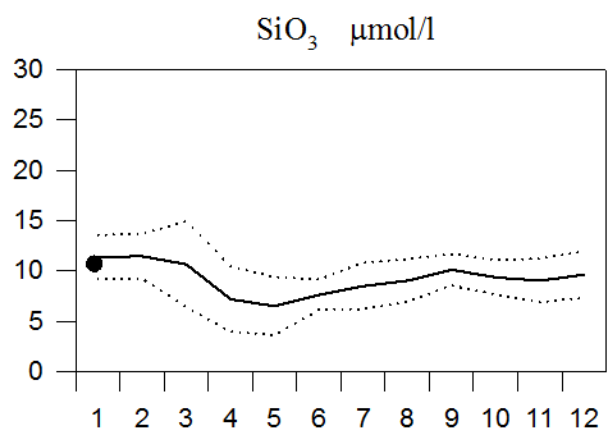
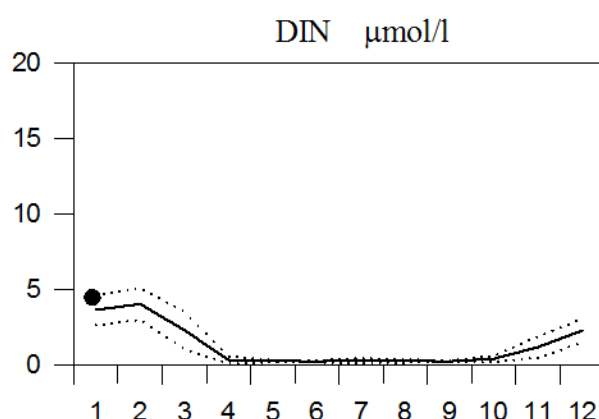
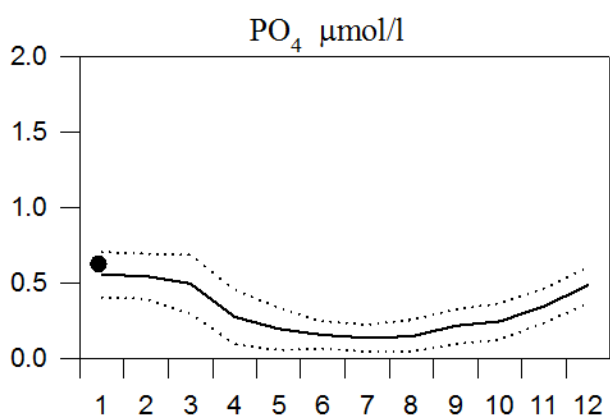
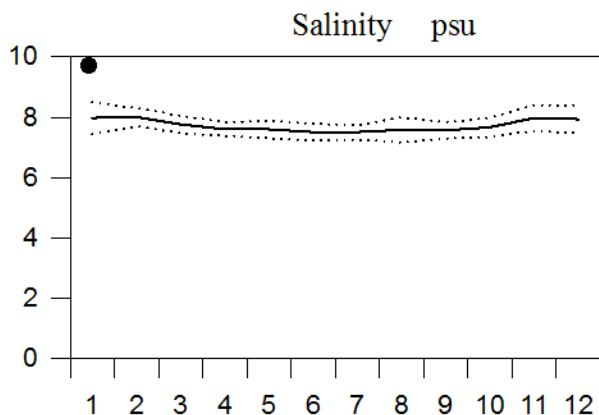
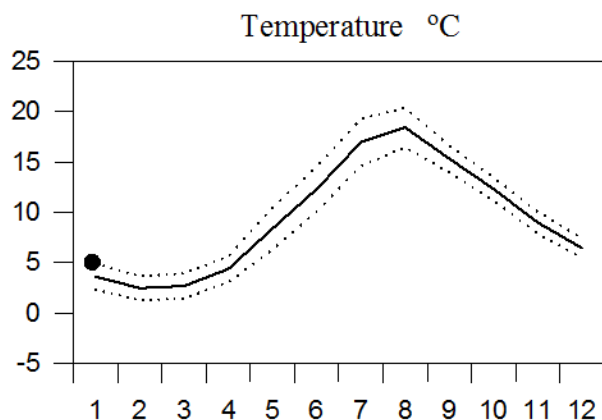
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

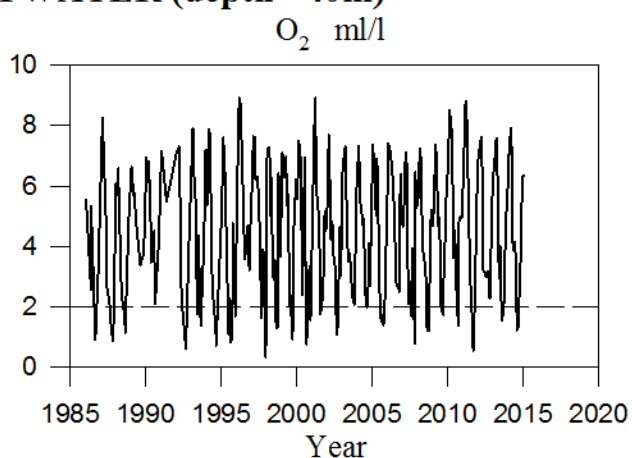
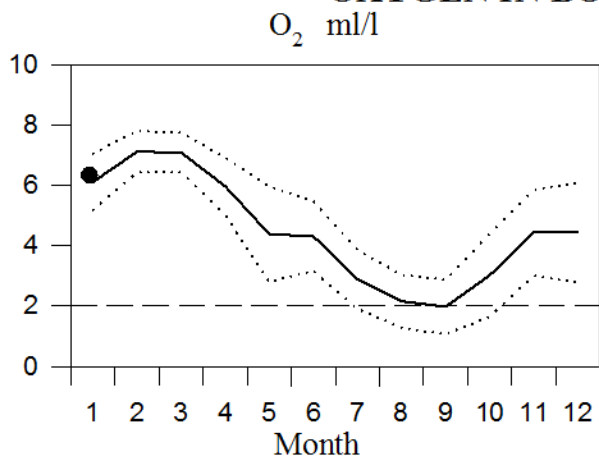
STATION BY2 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

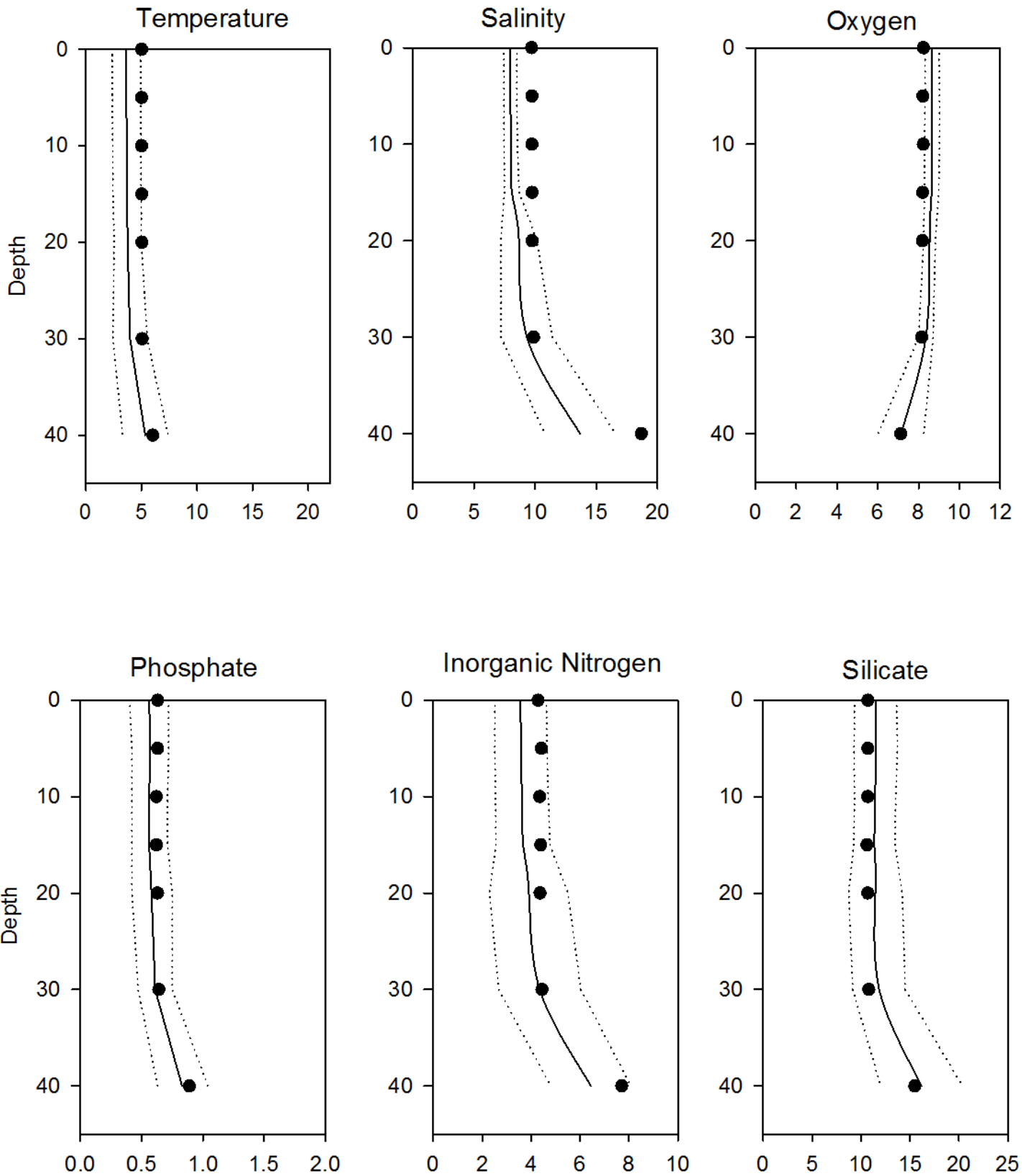

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >40m)

Vertical profiles BY2 January

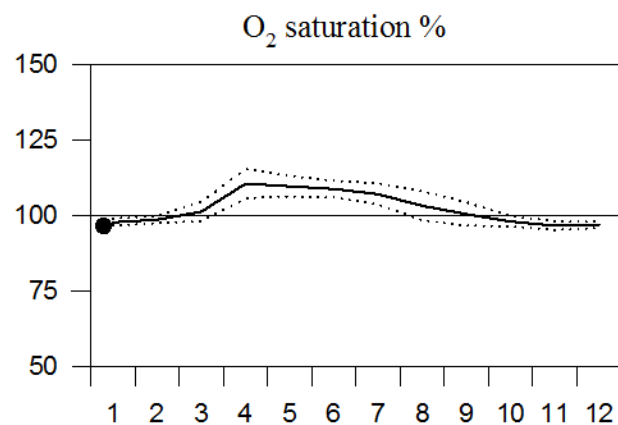
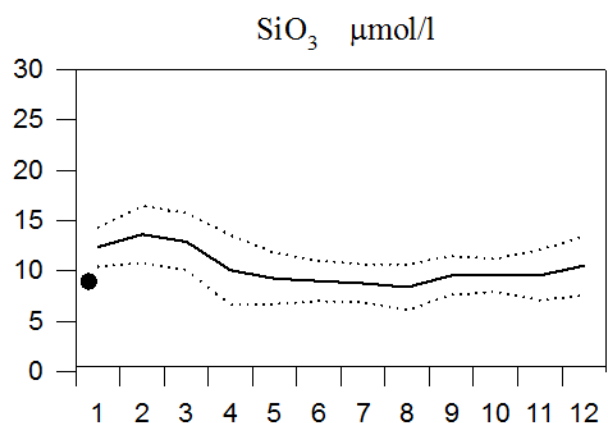
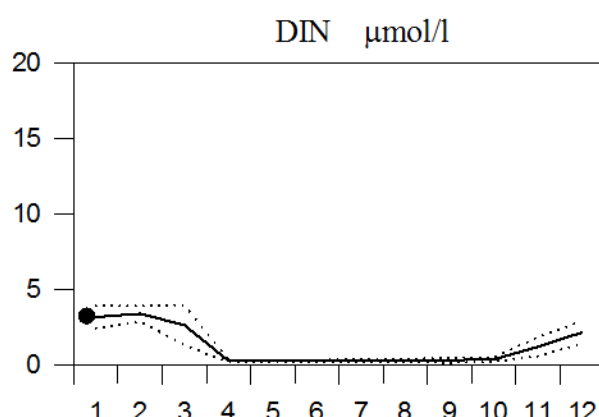
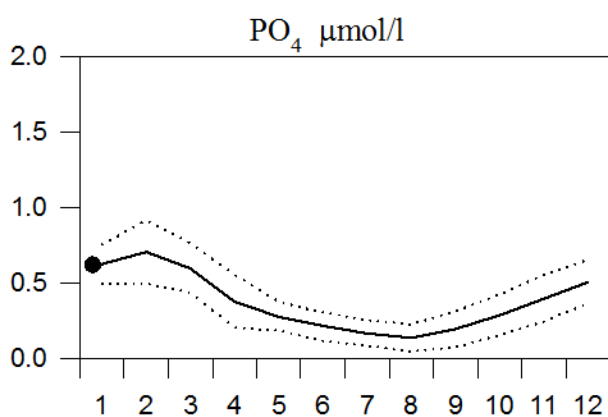
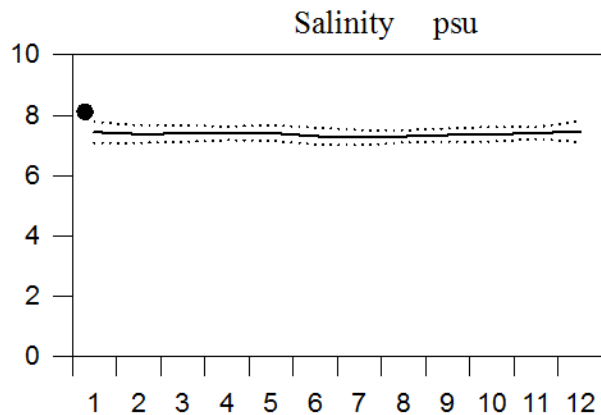
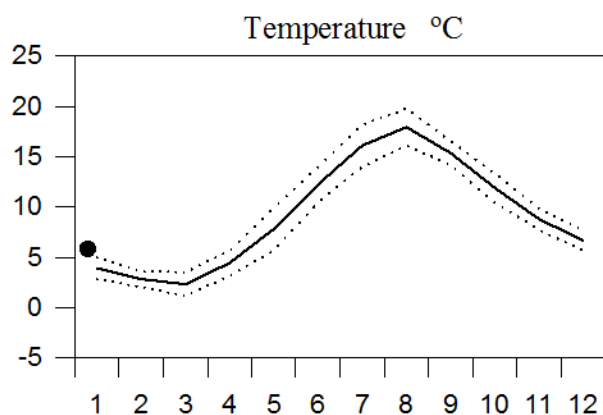
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

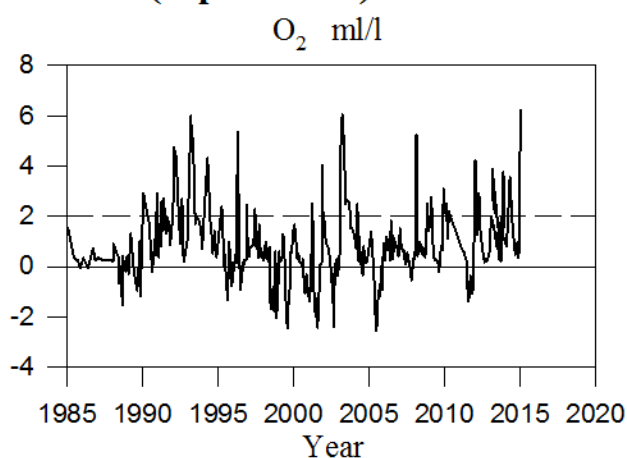
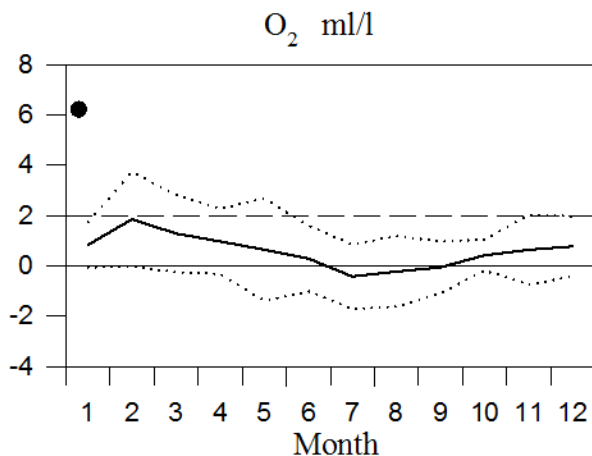
STATION HANÖBUKTEN SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

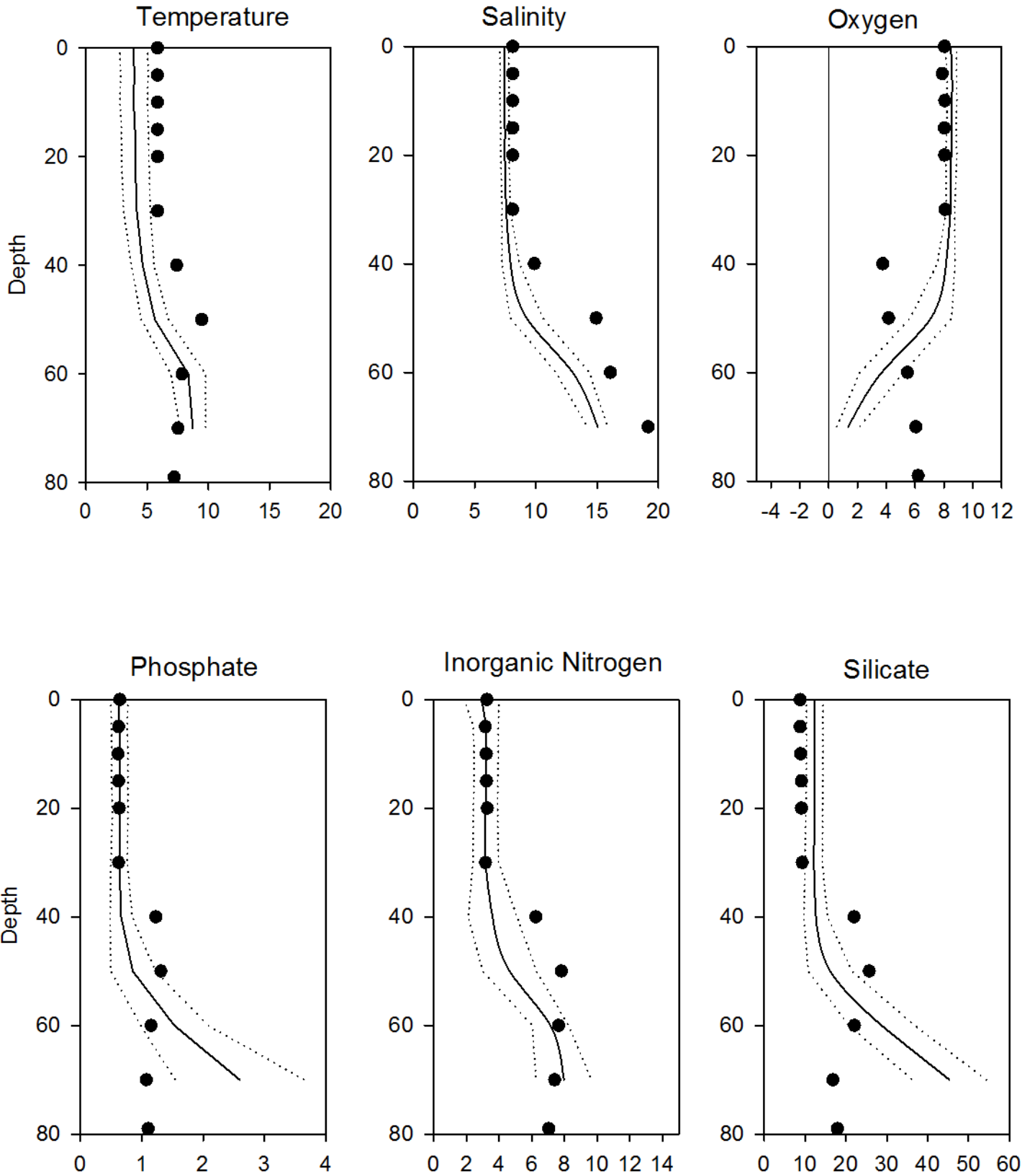

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 70m)

Vertical profiles Hanöbukten January

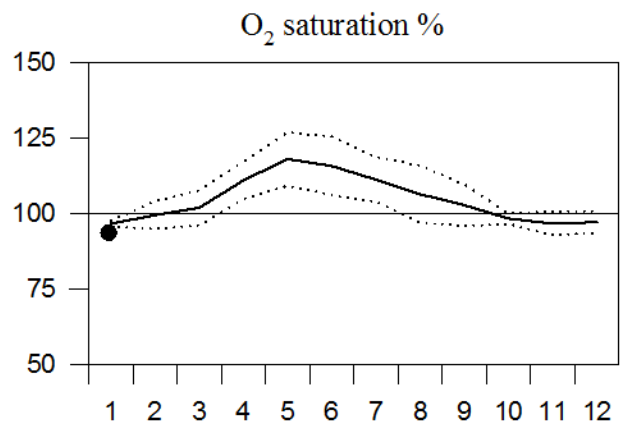
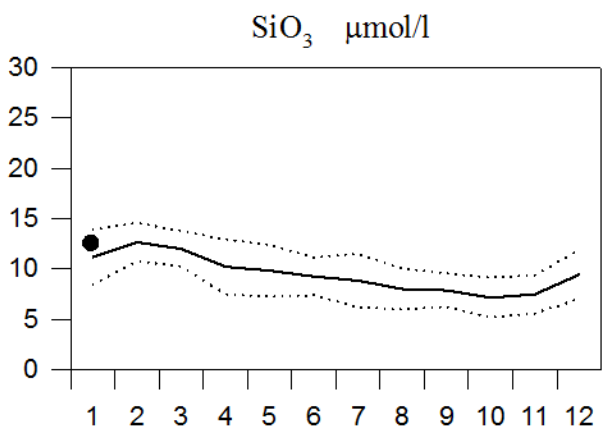
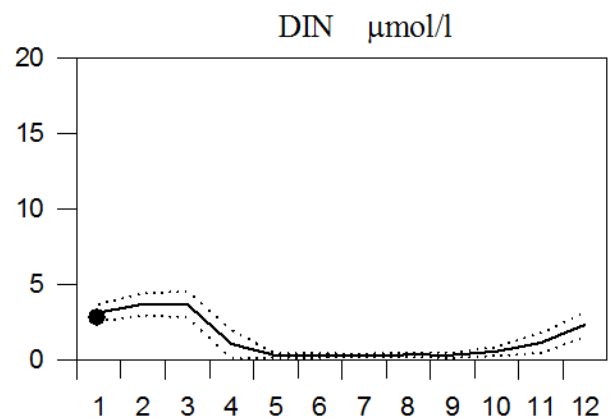
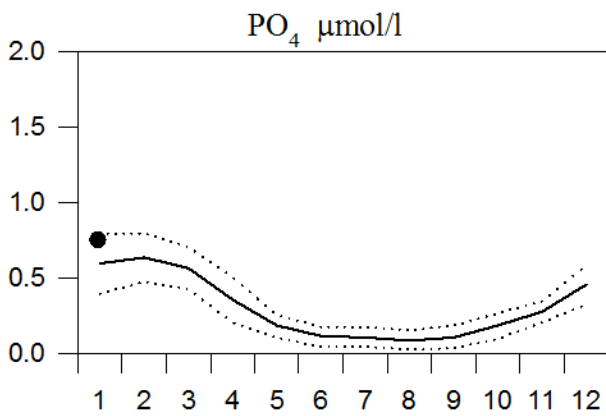
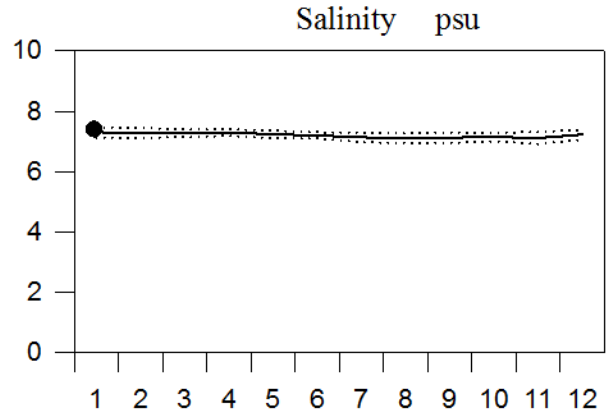
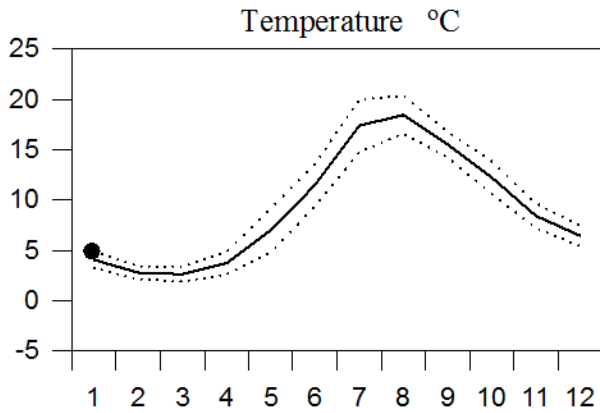
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

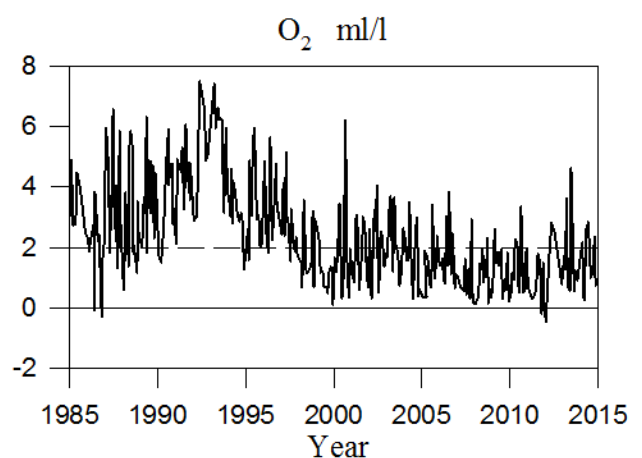
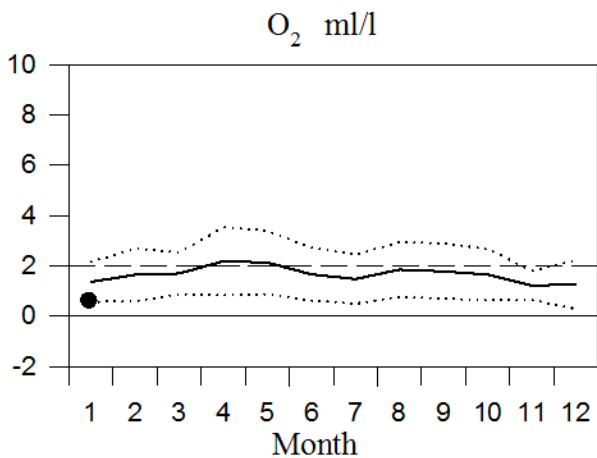
STATION BCS III-10 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

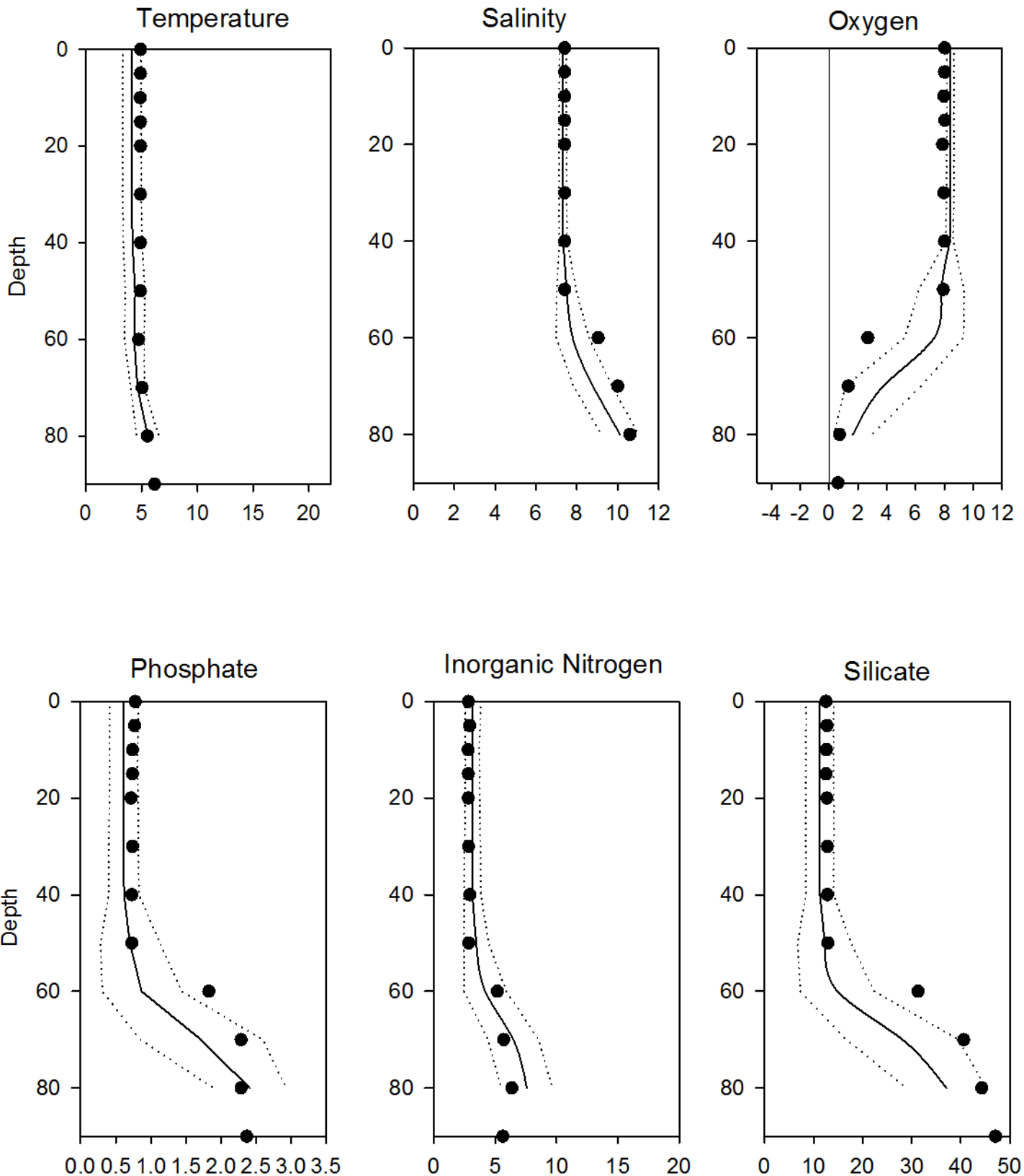

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 80m)

Vertical profiles BCS III-10 January

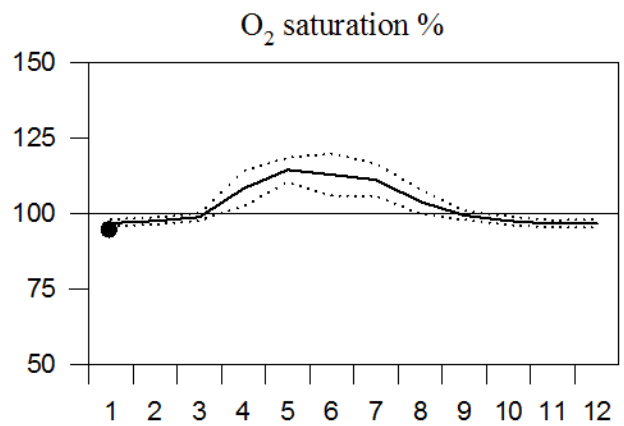
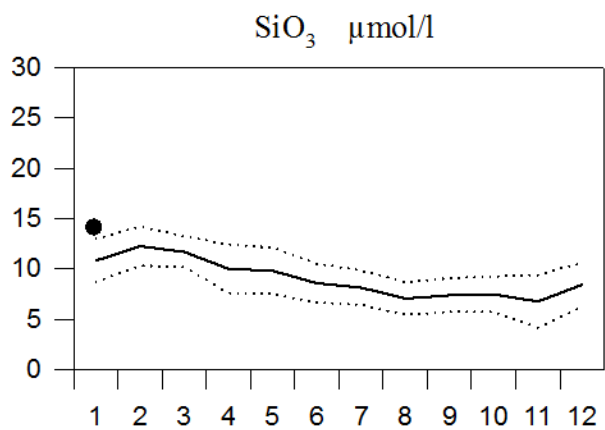
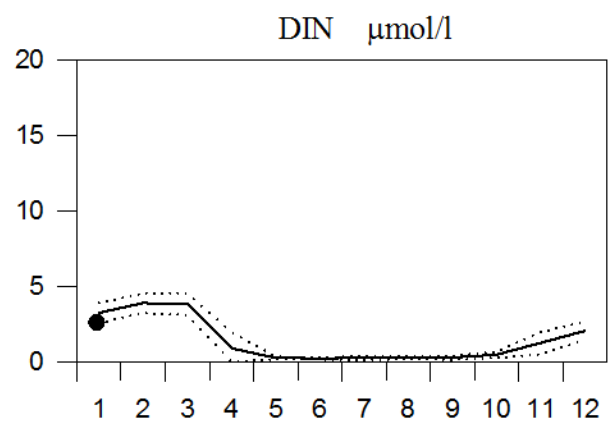
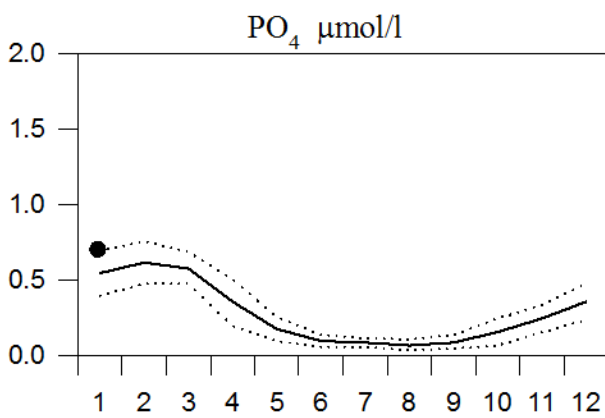
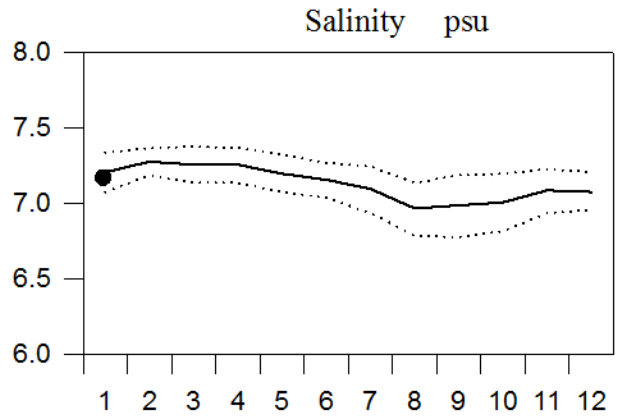
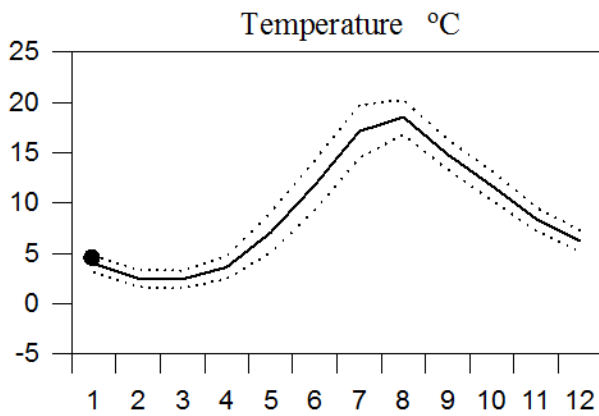
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

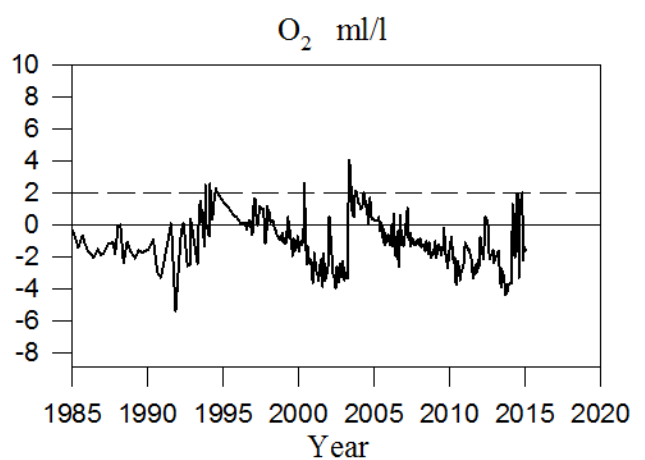
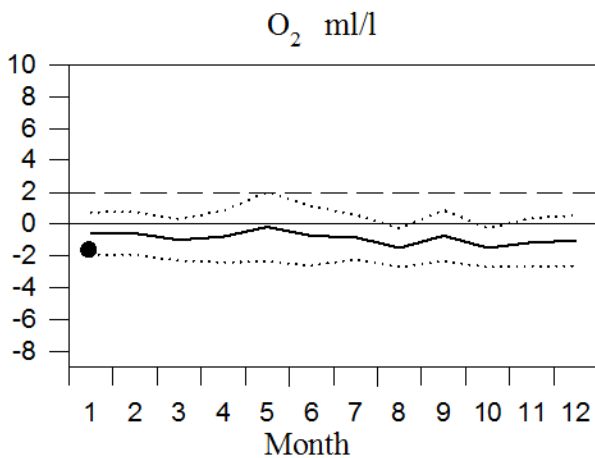
STATION BY10 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

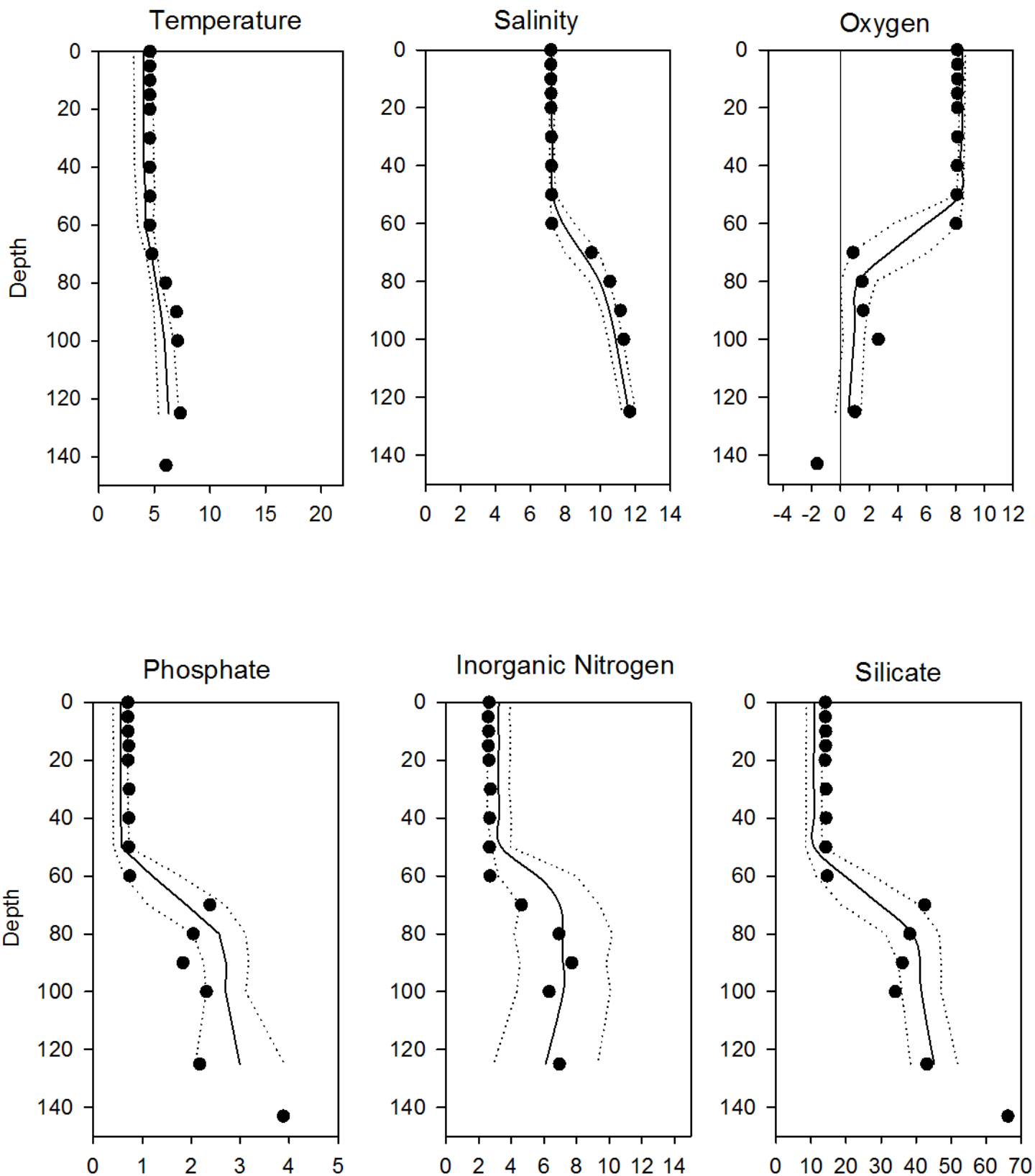

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >125m)

Vertical profiles BY10 January

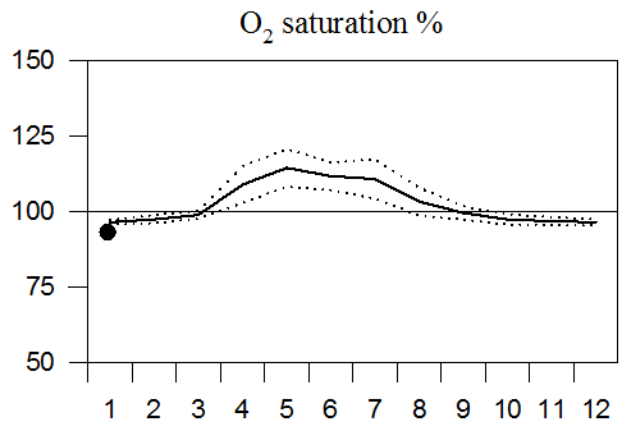
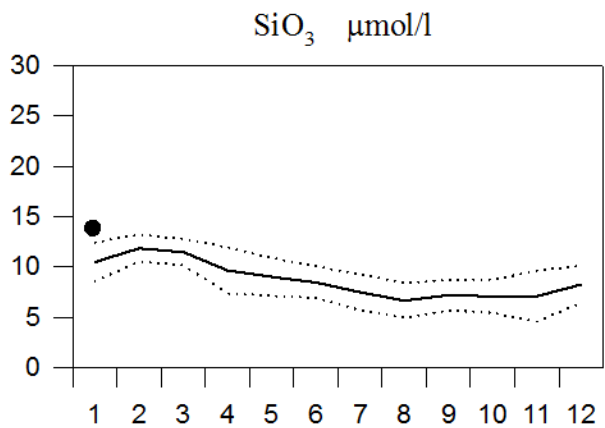
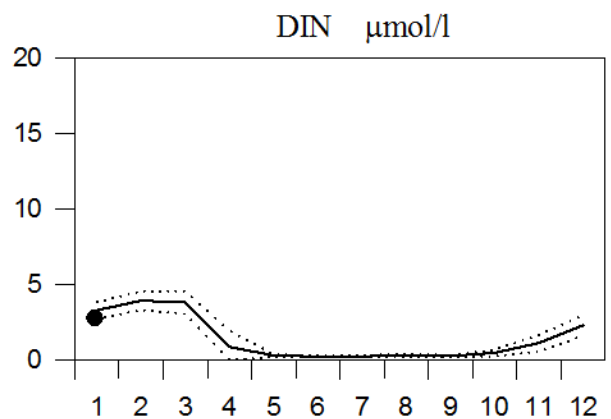
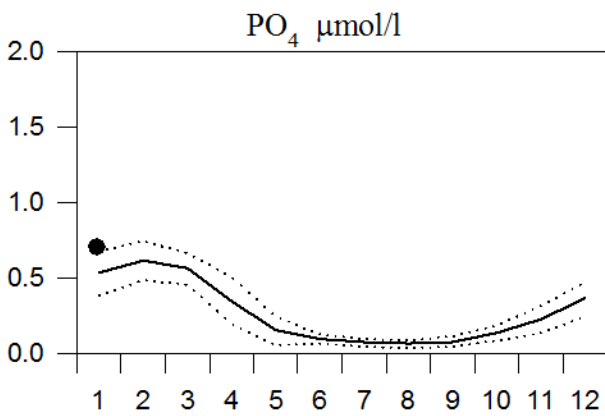
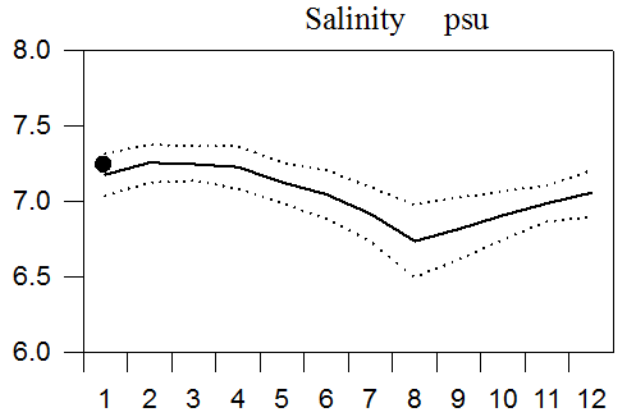
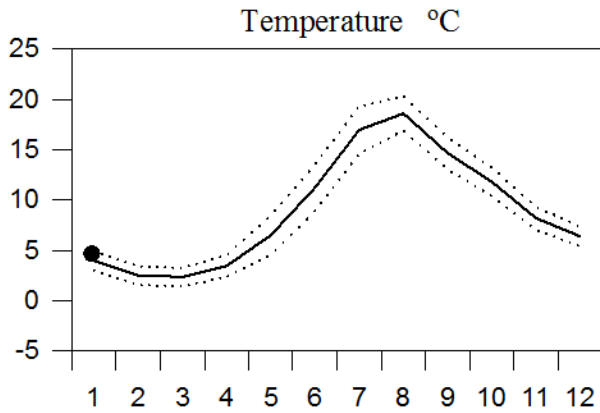
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

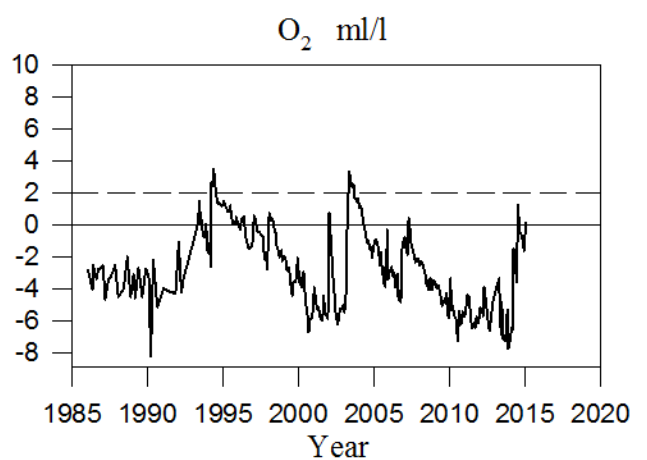
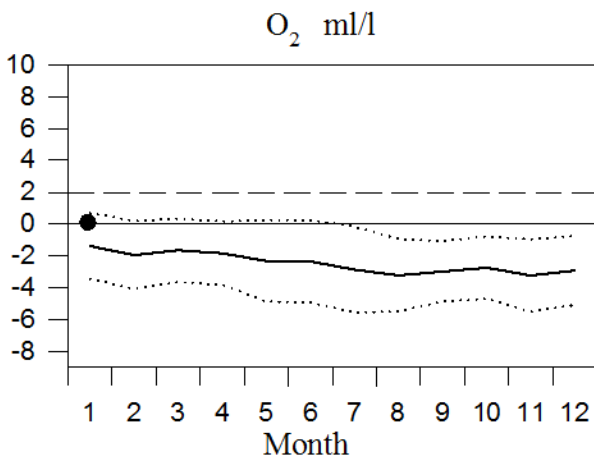
STATION BY15 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

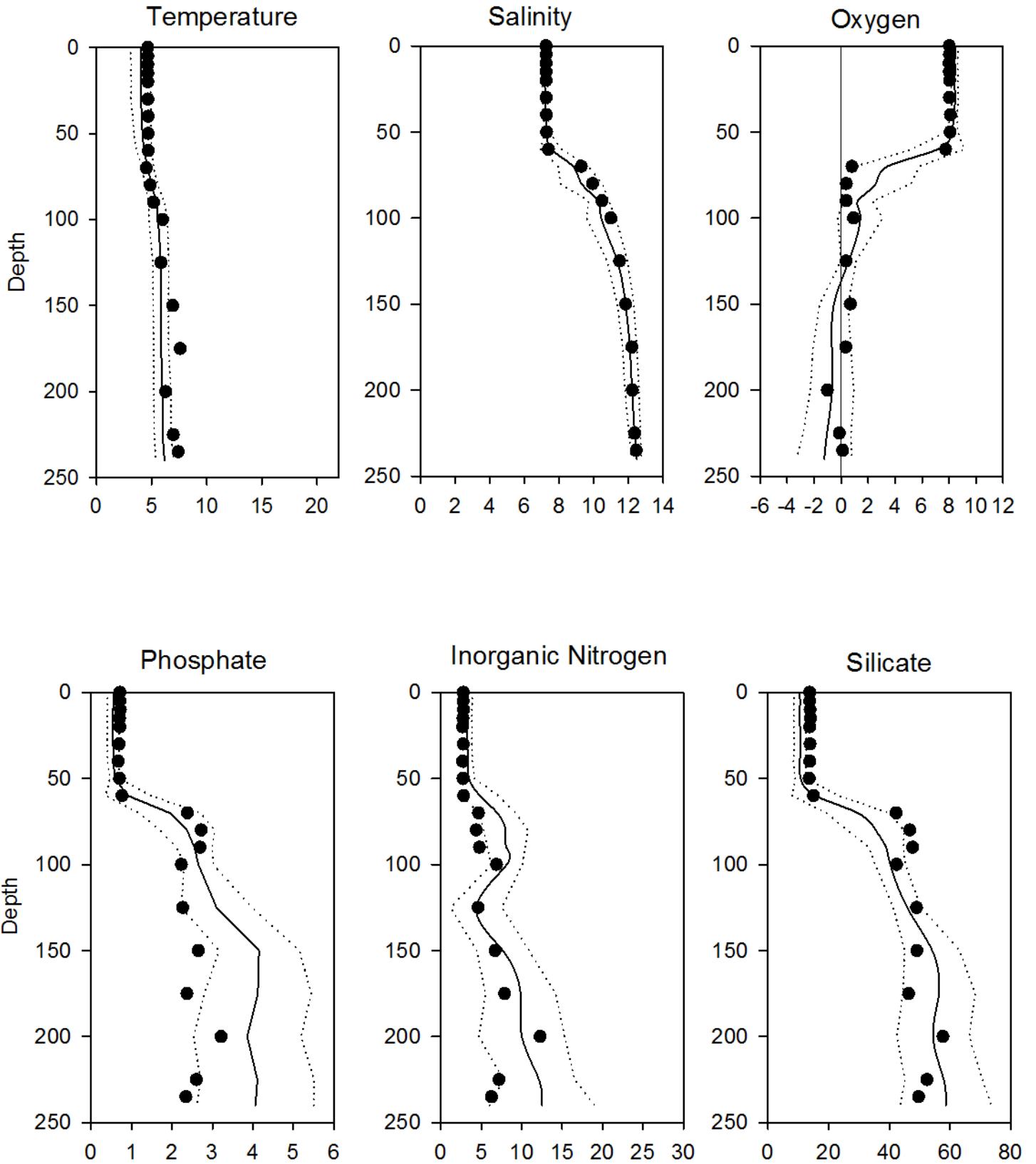

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >225m)

Vertical profiles BY15 January

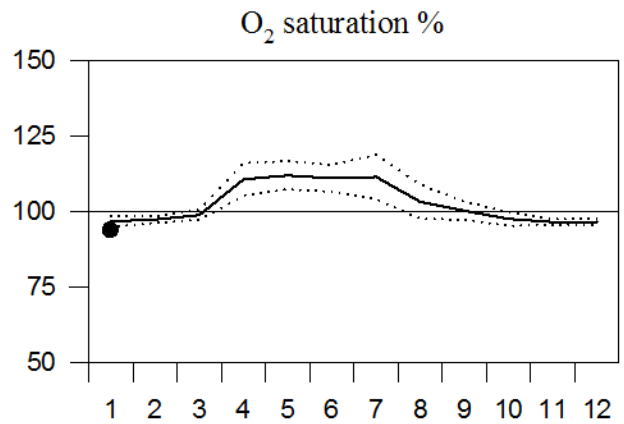
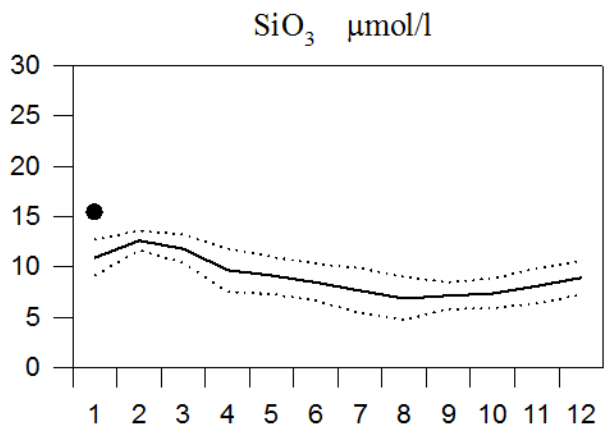
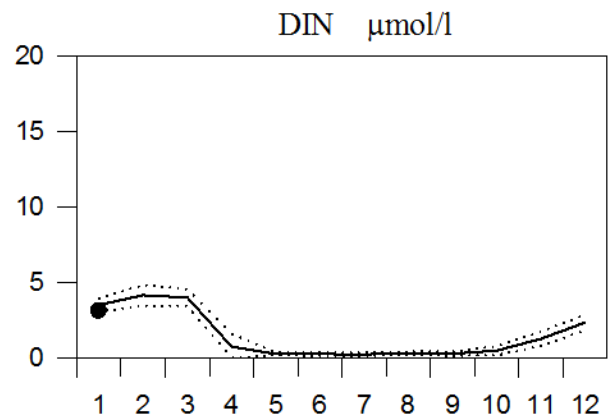
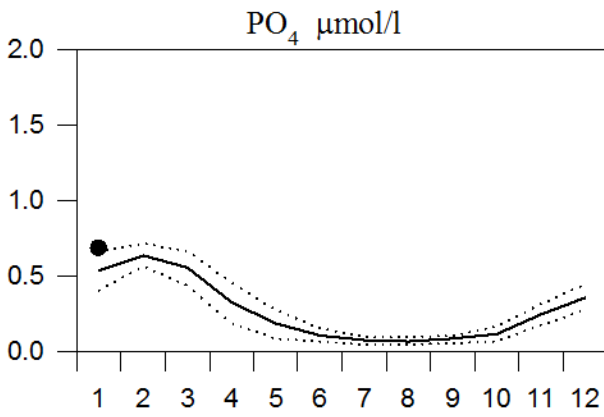
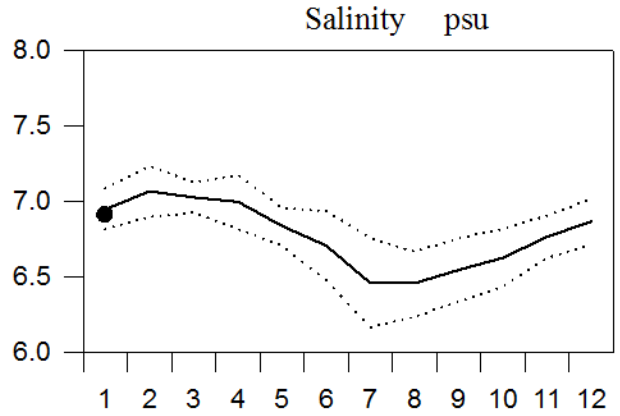
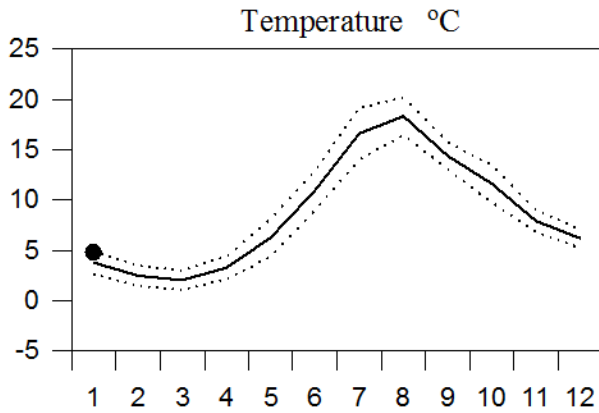
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

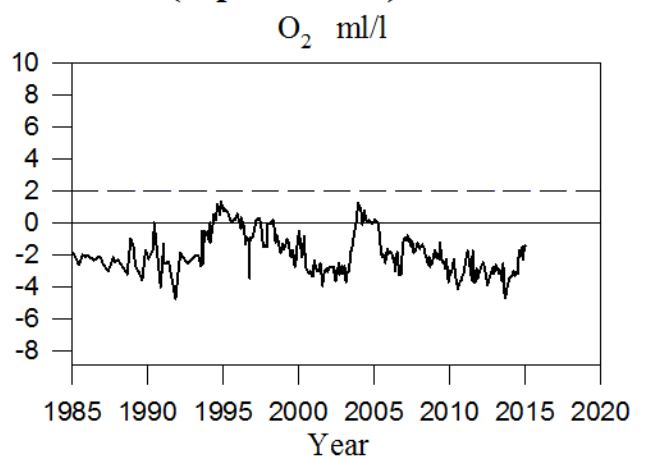
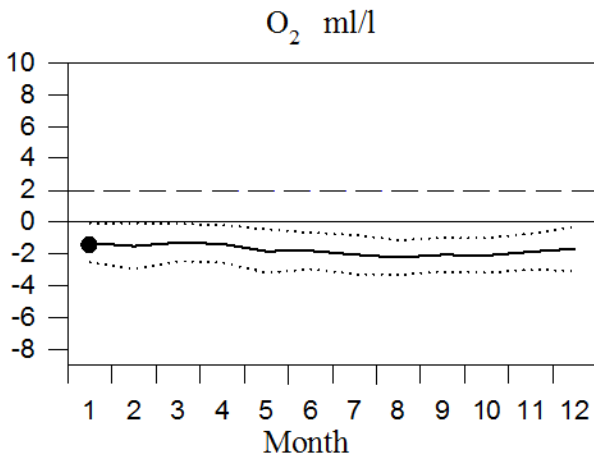
STATION BY20 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

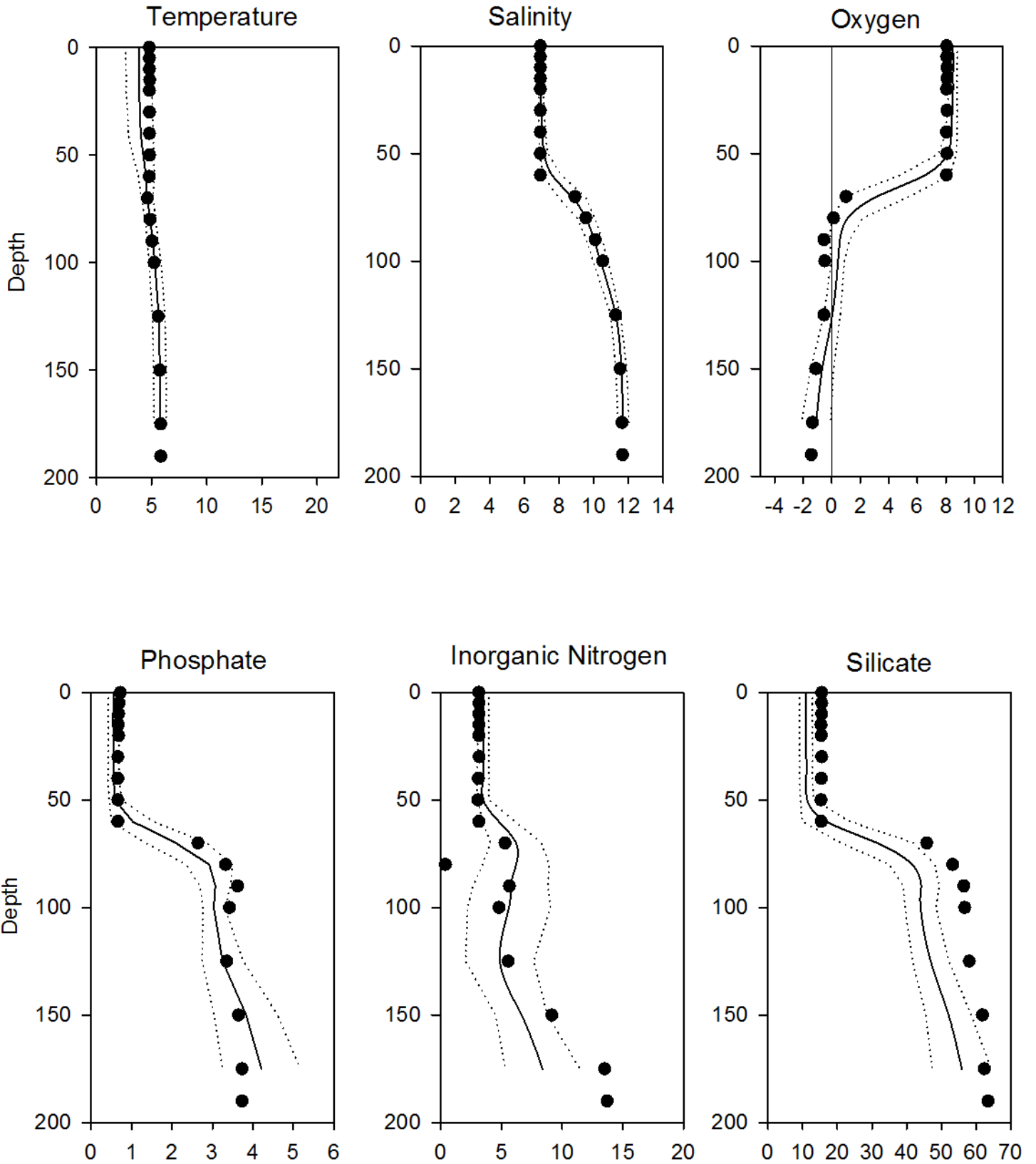

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >175m)

Vertical profiles BY20 January

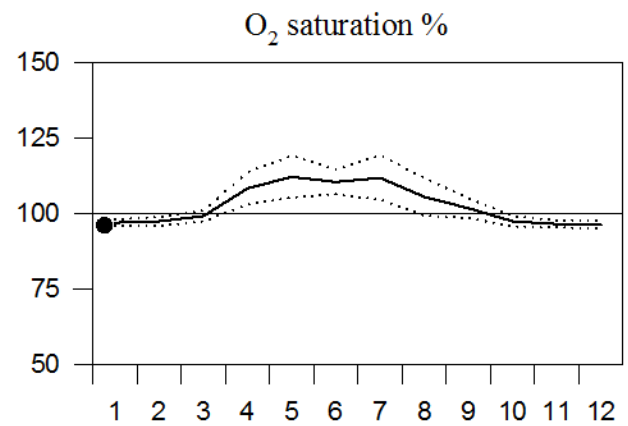
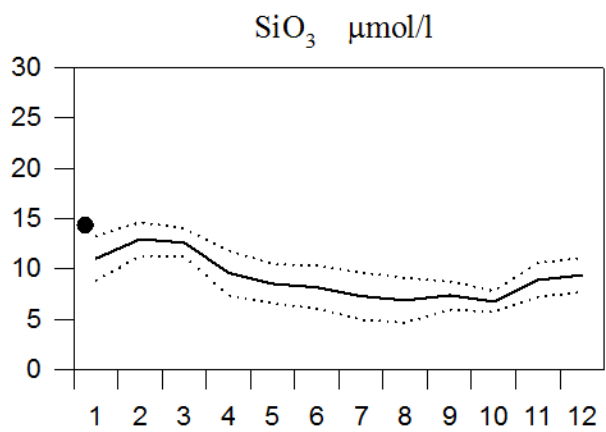
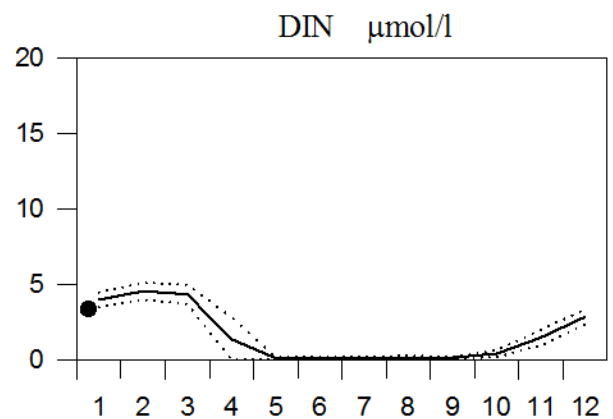
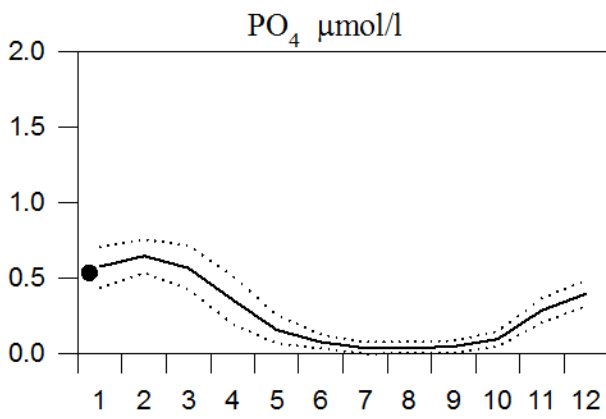
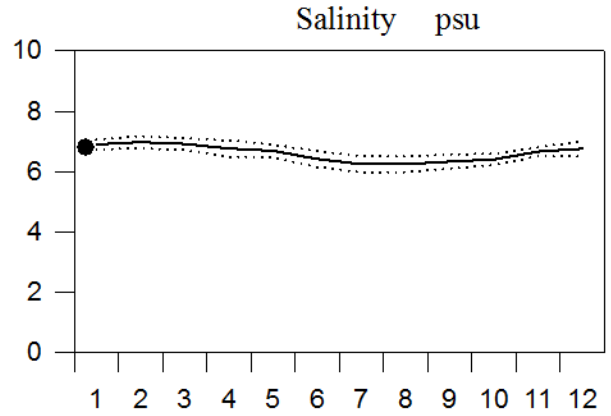
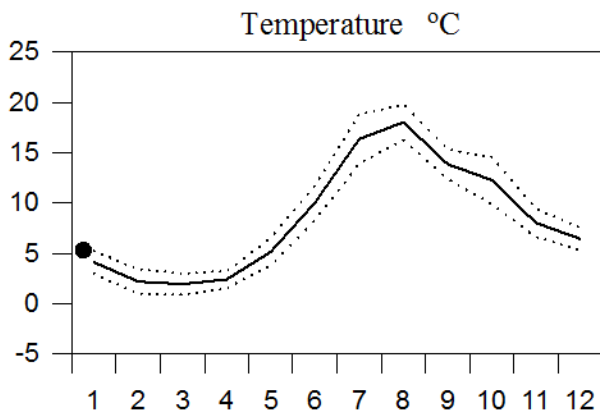
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

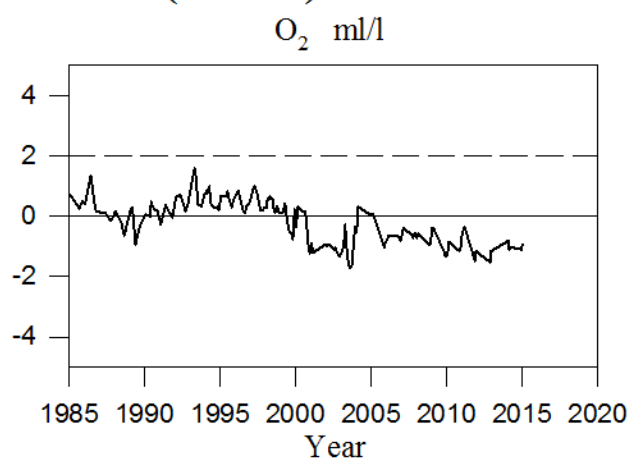
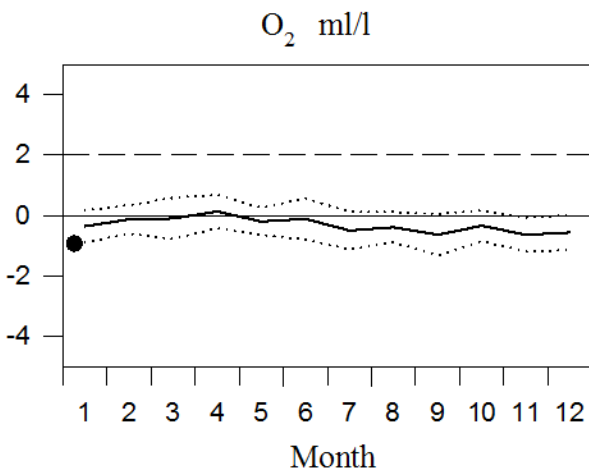
STATION BY29 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

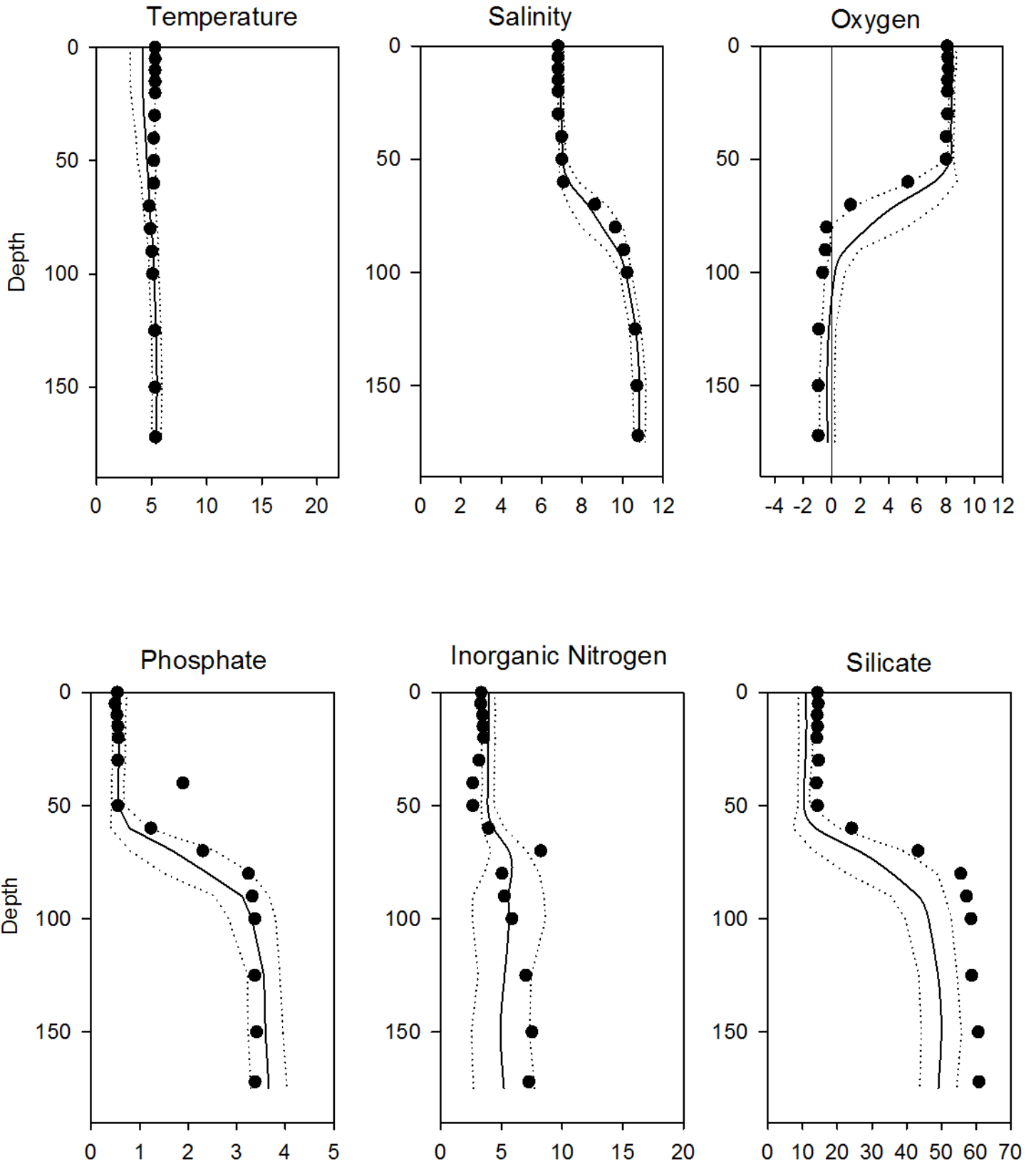

OXYGEN IN BOTTOM WATER (>=150m)

Vertical profiles BY29 January

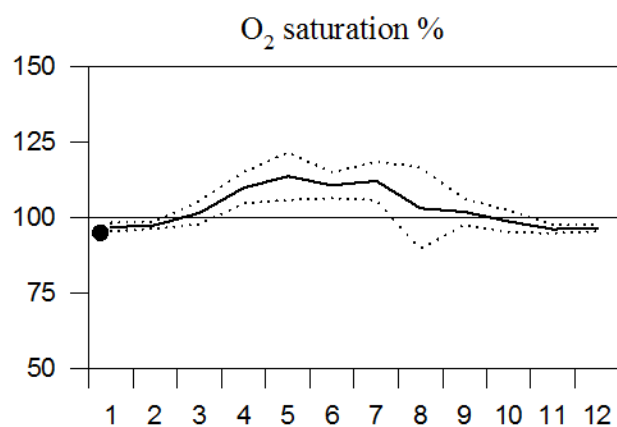
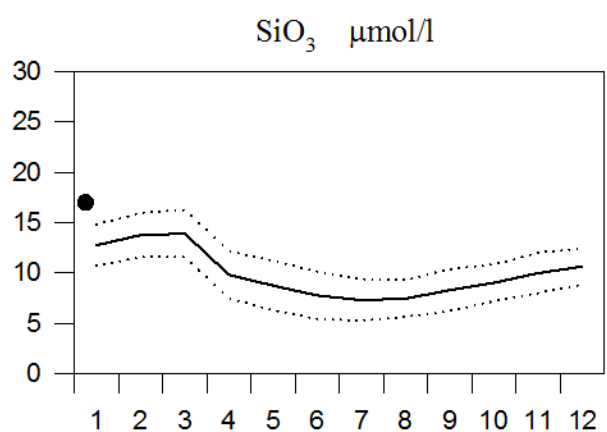
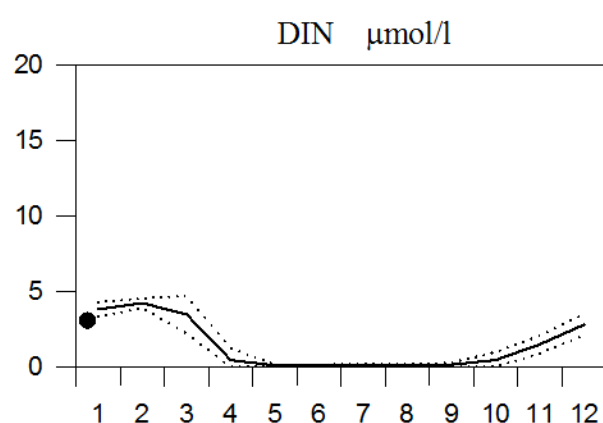
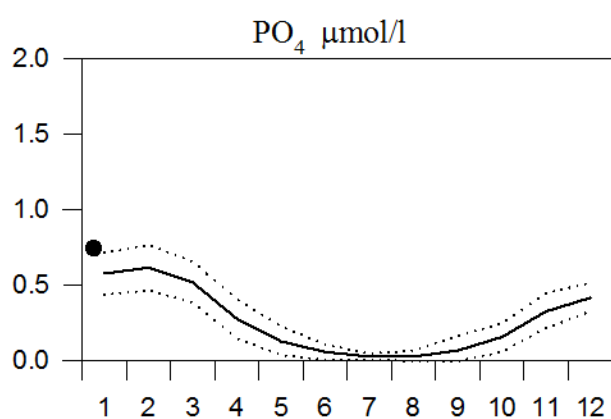
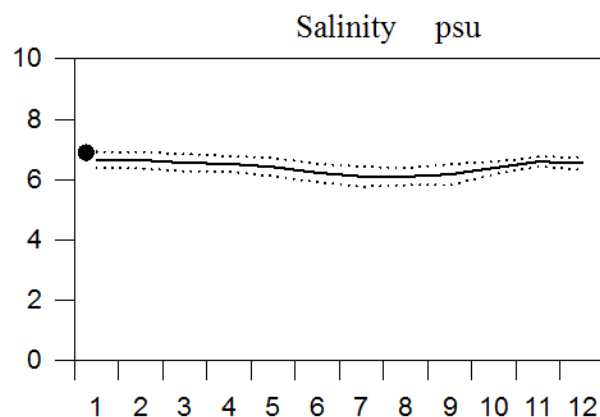
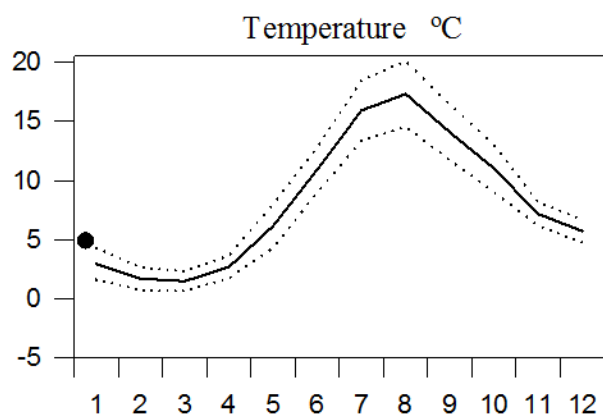
— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

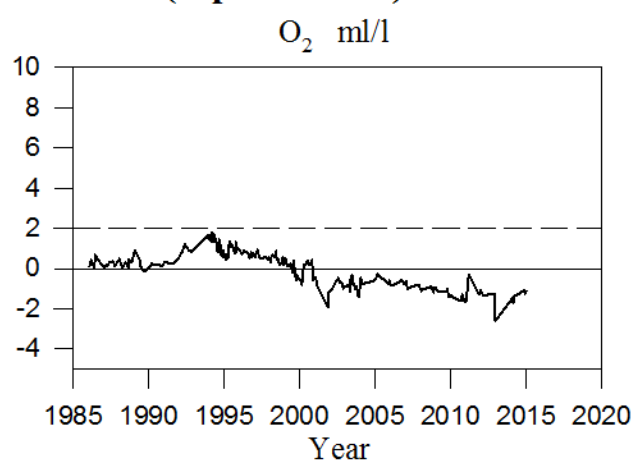
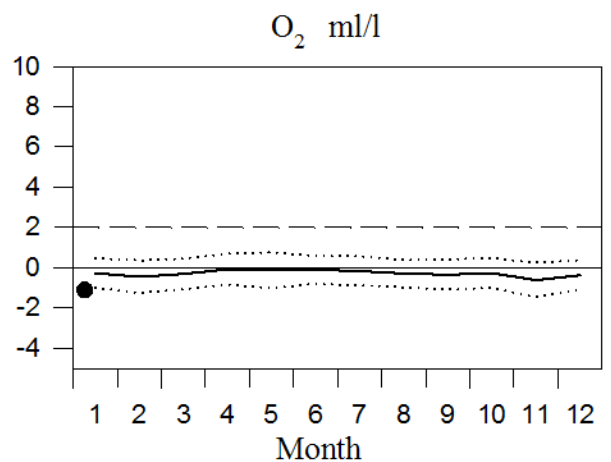
STATION BY31 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

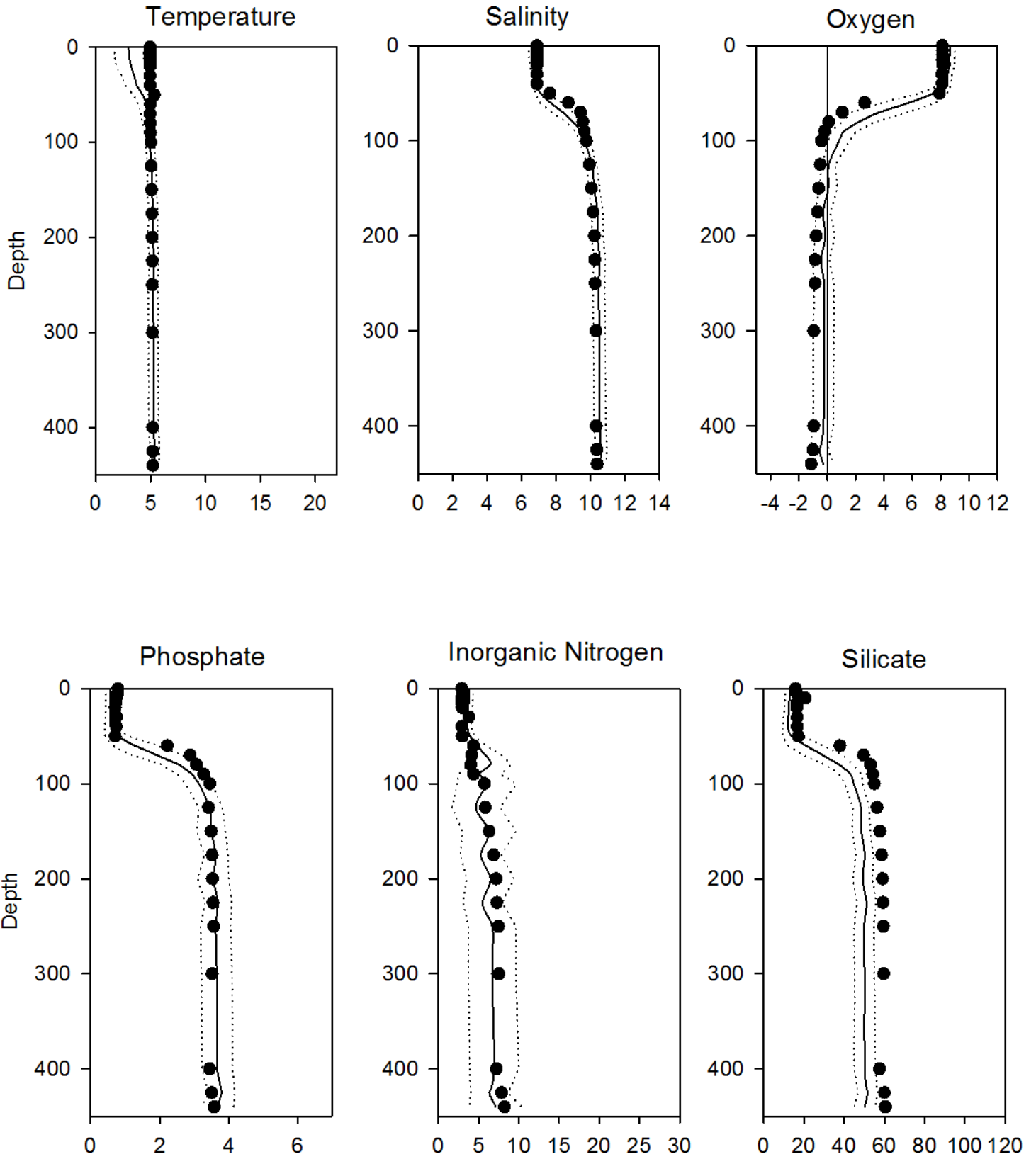

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth = 440m)

Vertical profiles BY31 January

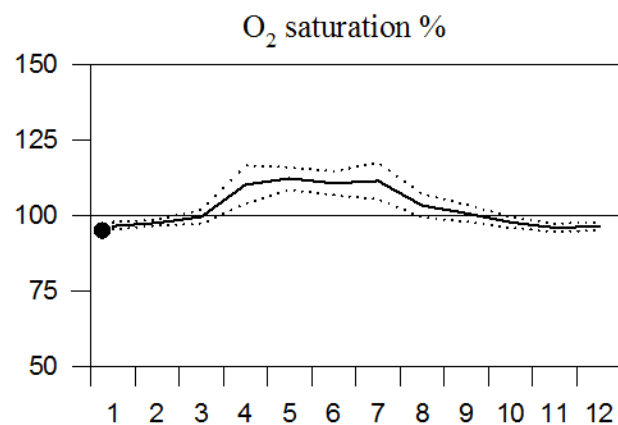
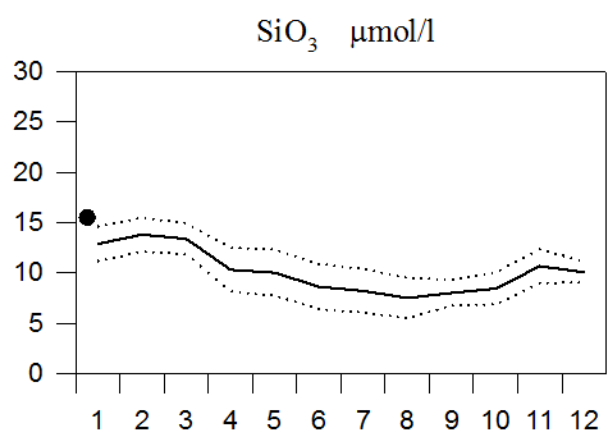
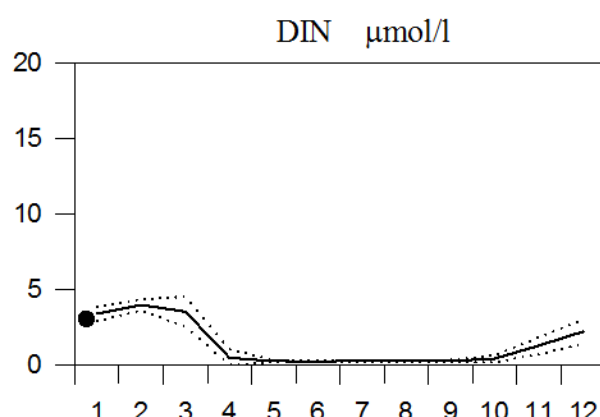
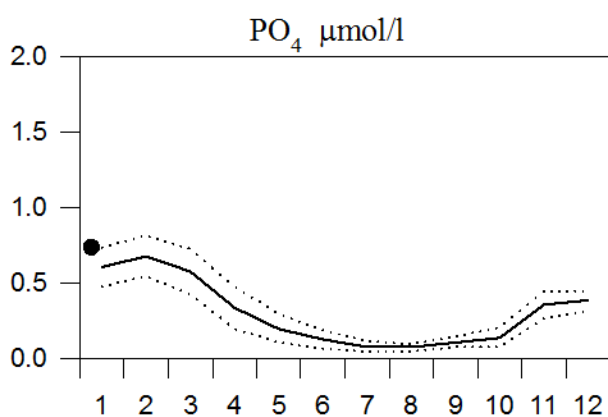
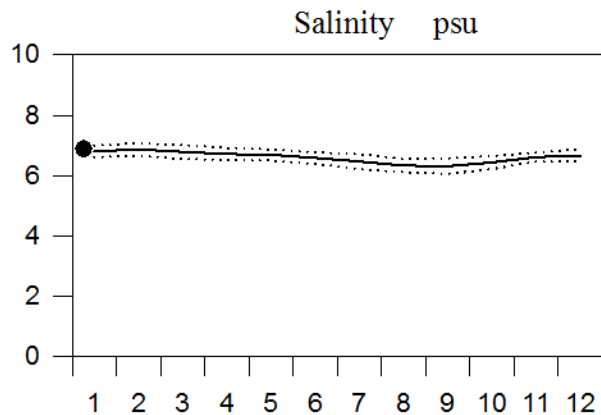
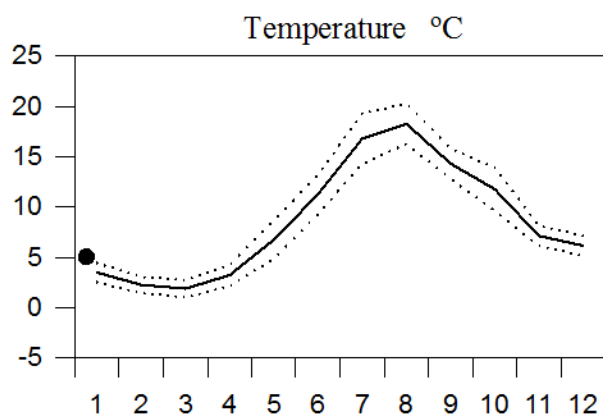
— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

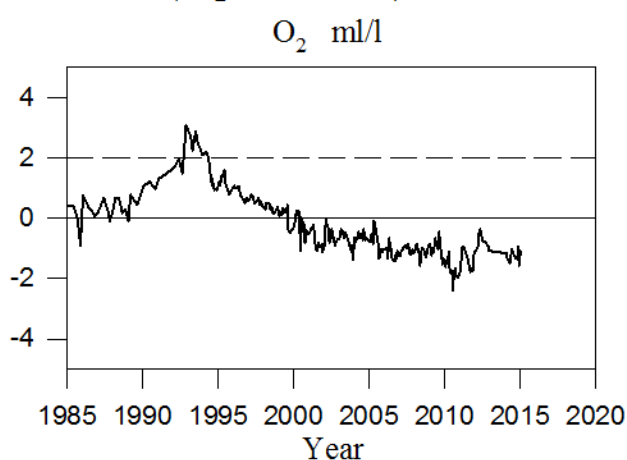
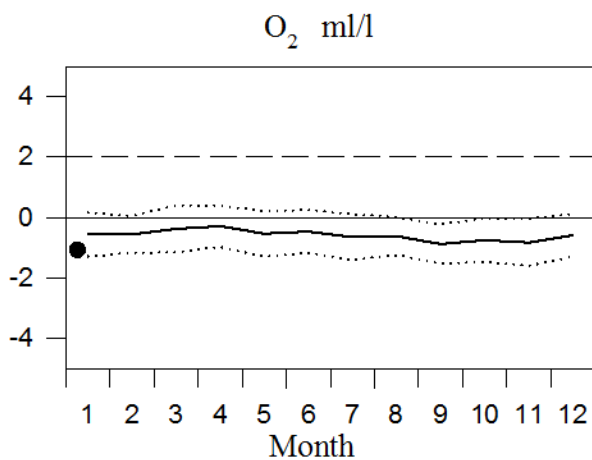
STATION BY32 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

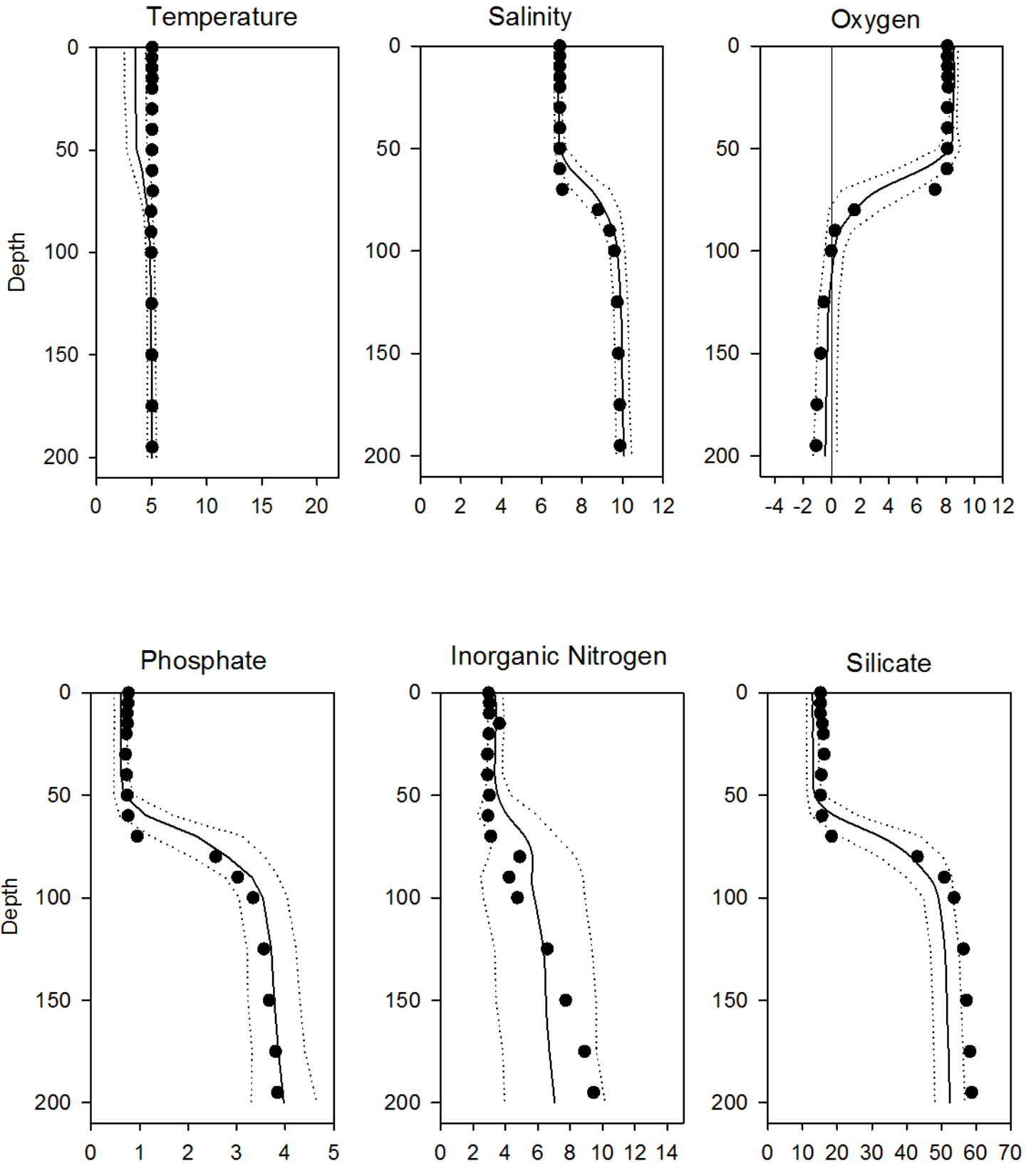

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 175m)

Vertical profiles BY32 January

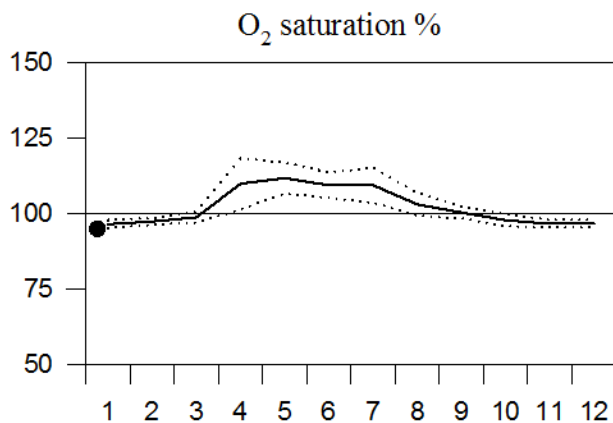
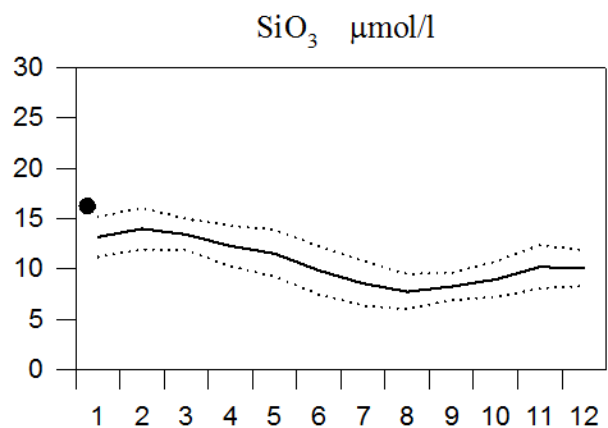
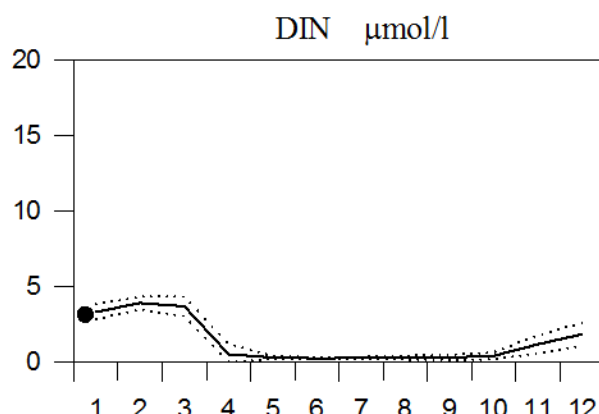
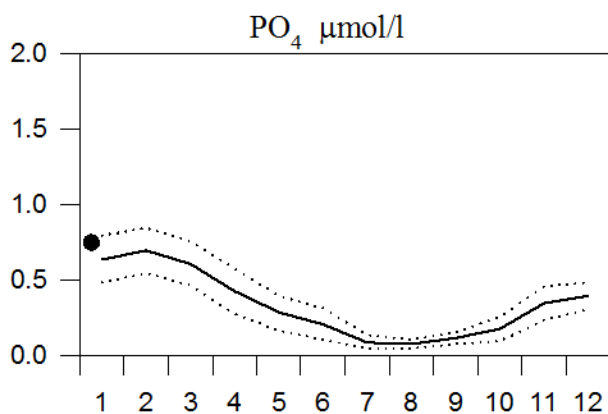
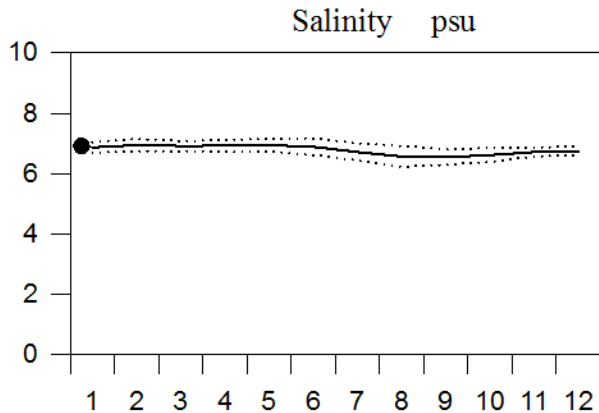
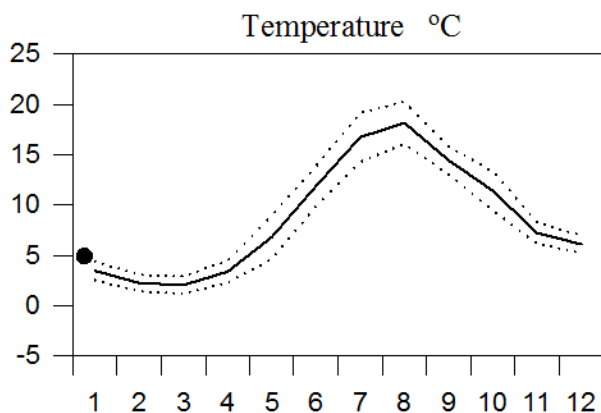
— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

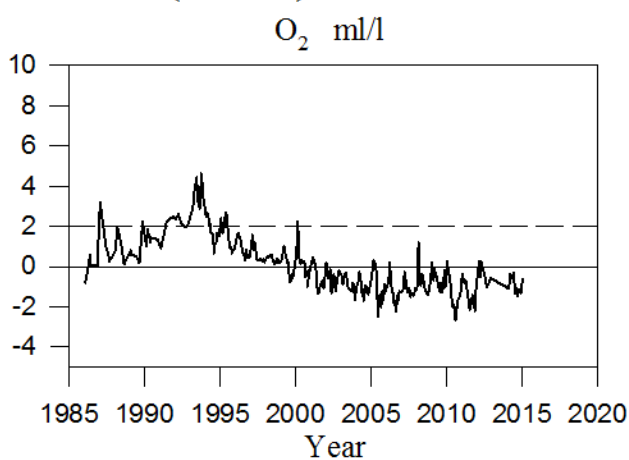
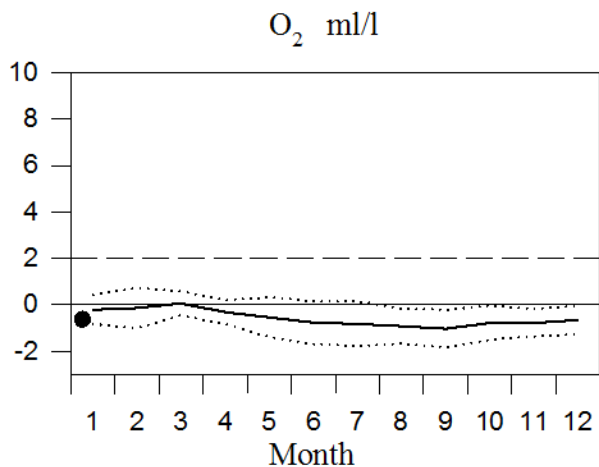
STATION BY38 SURFACE WATER

Annual Cycles

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

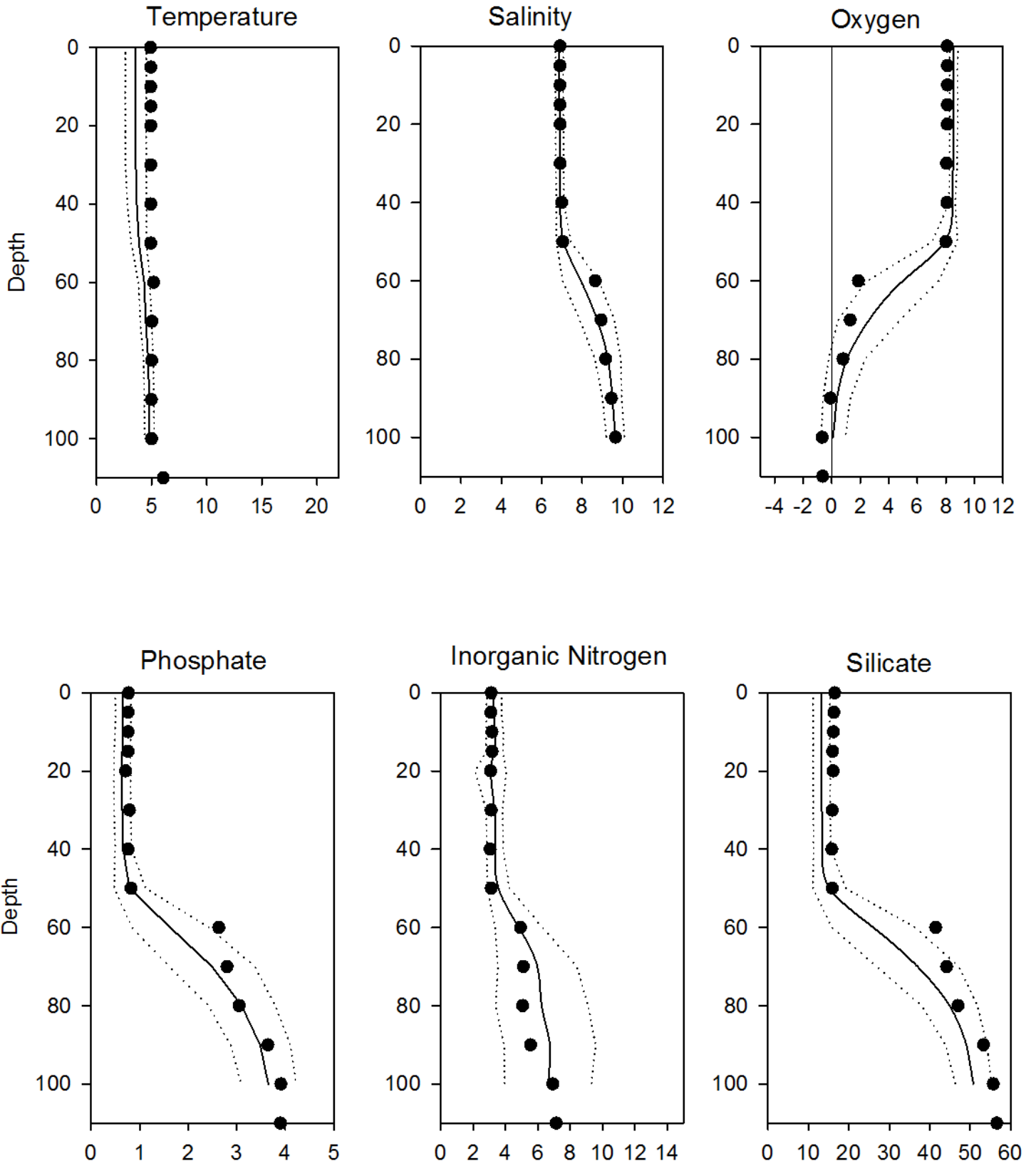

OXYGEN IN BOTTOM WATER (> 100m)

Vertical profiles BY38 January

— Mean 1996-2010 ····· St.Dev. ● 2015

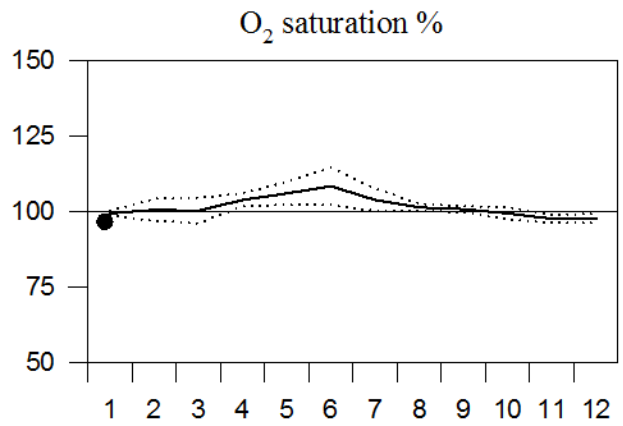
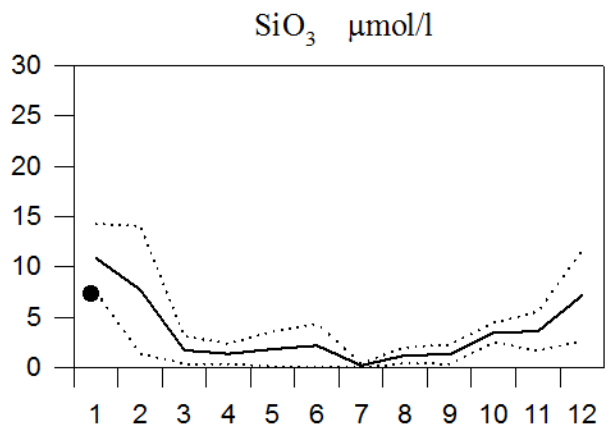
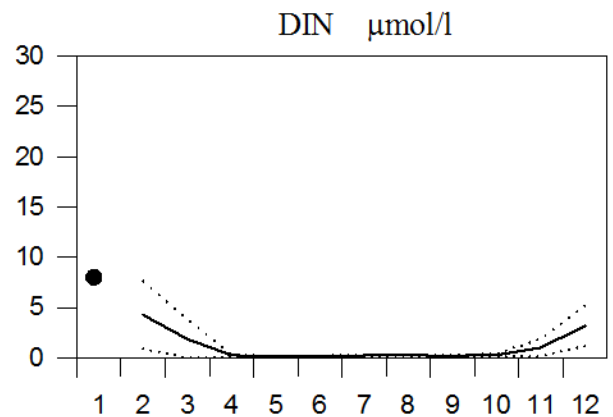
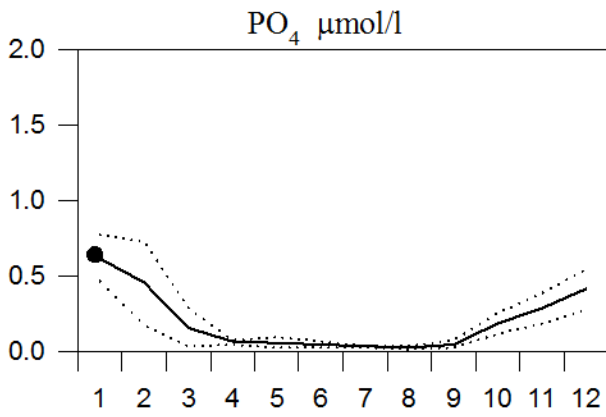
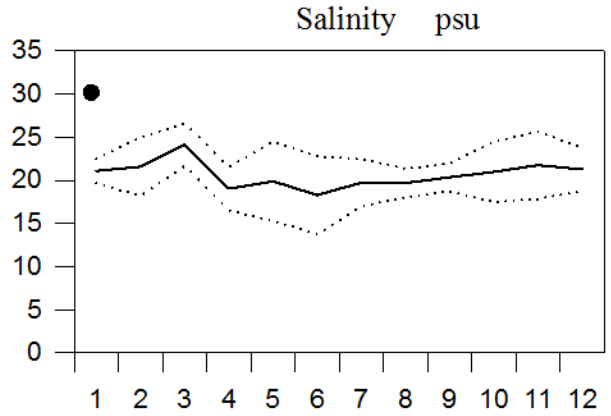
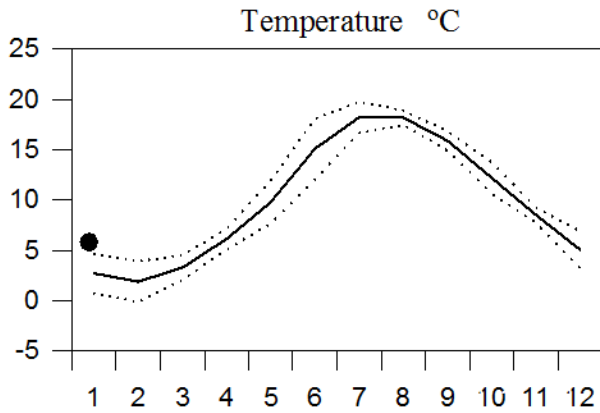
STATION N14 Falkenberg SURFACE WATER

Annual Cycles

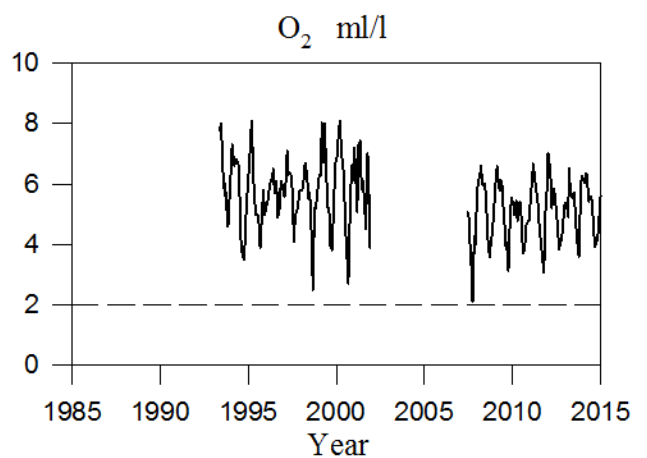
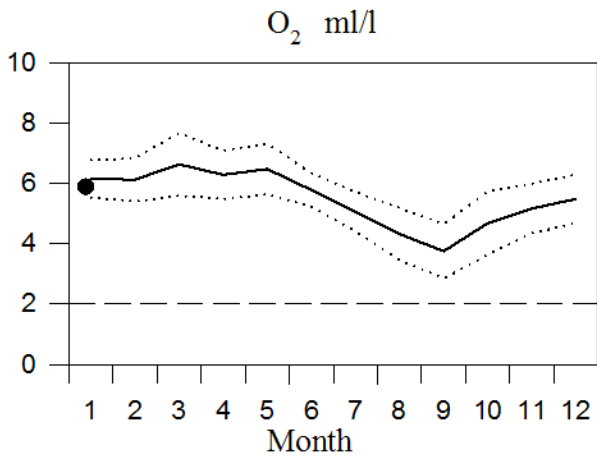
— Mean 2007-2010

..... St.Dev.

● 2015

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth > 25m)

Vertical profiles N14 Falkenberg January

— Mean 1996-2010 St.Dev. ● 2015

